

UCHWAŁA Nr XVII/110/2016
RADY POWIATU W STARACHOWICACH
z dnia 31 - marca - 2016 roku

w sprawie:

**przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Powiecie Starachowickim na lata 2016 - 2022.**

Na podstawie art. 4 ust. 1, pkt. 3 i art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 1445 z późniejszymi zmianami) oraz art. 19 pkt. 1 ustawy z 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późniejszymi zmianami),

Rada Powiatu uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Starachowickim na lata 2016 - 2022” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Bożena Wrona

UZASADNIENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Starachowickiego na lata 2016 - 2022 jest dokumentem programowym, który umożliwi realizację zadań polityki społecznej powiatu w najbliższych latach w sposób zaplanowany i celowy. Została przygotowana stosownie do zapisów art. 4 ust.1 pkt.3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 1445 z późniejszymi zmianami) oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późniejszymi zmianami), które to zobowiązują powiat do opracowania i realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

W świetle zidentyfikowanych problemów lokalnych strategia określa cele strategiczne i szczegółowe oraz sposoby ich osiągnięcia przy wykorzystaniu dostępnych zasobów rzeczowych i finansowych. Założone cele przyczynią się do zaktywizowania różnych instytucji polityki społecznej w tym organizacji pozarządowych, a także samych mieszkańców powiatu w dążeniach do ukształtowania silnego lokalnego kapitału ludzkiego i społecznego, tj. takiego, który posiadana wiedza i umiejętnościami w zintegrowanych działaniach, sprostą współczesnym wyzwaniom rozwojowym oraz stawi czoła bieżącym problemom.

Opracowanie niniejszej Strategii stało się konieczne z uwagi na fakt utraty mocy obowiązującej uchwalonej w 2009 roku Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Starachowickiego.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Starachowicach
mgr Wiesław Daszkowski

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE
STARACHOWICKIM NA LATA 2016-2022

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE STARACHOWICKIM
NA LATA 2016-2022**

Starachowice 2016

Wprowadzenie.....	4
Powiat Starachowicki w PIGULCE	6
I. Ramy prawne i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi	7
II. Proces tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	11
3.1. Położenie geograficzne.....	12
3.2 Uwarunkowania demograficzne w powiecie	15
3.3 Sytuacja gospodarcza	20
3.4 Sytuacja na lokalnym rynku pracy	23
3.5 Infrastruktura społeczna w powiecie	28
3.6 Bezpieczeństwo publiczne	33
3.7 Pomoc społeczna w powiecie.....	34
3.7.1 Ośrodki Pomocy Społecznej	36
3.7.2 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.....	36
3.8 Kadra pomocy społecznej	37
3.9 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Powiecie Starachowickim	38
3.9.1 Bezrobocie.....	39
3.9.2 Ubóstwo	40
3.9.3 Długotrwała lub ciężka choroba.....	40
3.9.4 Niepełnosprawność	43
3.9.5 Wsparcie rodzin i piecza zastępcza.....	46
3.9.6 Uzależnienia, przemoc w rodzinie, trudności po opuszczeniu zakładów karnych	52
3.9.7 Podsumowanie	54
3.10 Działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie Powiatu Starachowickiego	55
3.10.1 Dofinansowania w zakresie rehabilitacji społecznej.....	57
3.10.2 Dofinansowania w zakresie rehabilitacji zawodowej:	58
IV. Analiza SWOT	61
V. Kierunki rozwoju powiatu	65
5.1 Misja i wizja Powiatu Starachowickiego w sferze społecznej.....	65
5.2 Identyfikacja obszarów strategicznych	65
5.3 Obszary strategiczne cele operacyjne oraz działania	68
VI. Zarządzanie realizacją strategii	77
6.1 Źródła finansowania	78
6.2 Terminy realizacji	79

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE
STARACHOWICKIM NA LATA 2016-2022

6.3 Komunikacja społeczna i promocja	79
6.4 Monitoring i ewaluacja.....	80
Zakończenie	82
Spis tabel	83
Spis map	85
Spis zdjęć.....	85

Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Starachowickim na lata 2016 – 2022, zwana dalej Strategią lub SRPS, jest dokumentem kierującym podejmowanie działań, mających na celu skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych na terenie powiatu. Głównym celem Strategii jest dokonanie diagnozy sytuacji społecznej, a następnie opracowanie założeń, priorytetów i celów lokalnej polityki społecznej, które posłużą przygotowaniu programów pomocowych wspierających integrację osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka z resztą społeczeństwa. W trakcie opracowania Strategii powołano Zespół Ekspertów, który pracował nad poszczególnymi rozdziałami niniejszego dokumentu. Skład zespołu przedstawiał się następująco:

- przedstawiciele gmin wchodzących w skład Powiatu Starachowickiego: Bożena Pońska, Elżbieta Ziętkowska, Grażyna Potrzeuszcz, Anna Nowak, Krystyna Łęcka, Monika Skrzeczyna, (pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej, jednostek samorządu terytorialnego),
- pracownik Powiatowego Urzędu Pracy w Starachowicach- Marta Ostrowska,
- Dyrektor Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Starachowicach- Grażyna Jabłońska,
- przedstawiciel osób niepełnosprawnych – Prezes Starachowickiego Stowarzyszenia "Niepełnosprawni Plus Starachowice"- Alicja Czarnecka,
- pracownicy PCPR w Starachowicach- Wiesław Daszkowski, Michał Stępień,
- przedstawiciel Zarządu Powiatu – Lidia Dziura,
- przedstawiciel Zespołu ds. Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego – Katarzyna Szyderska,
- przedstawiciel firmy GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o. wybranej do koordynowania Strategii.

Zdjęcie nr 1: Spotkanie osób zaangażowanych w tworzenie SRPS w Powiecie Starachowickim na lata 2016 – 2022 Fot: PCPR Starachowice 20 sierpnia 2015r.

Strategia składa się z sześciu części: W pierwszej części dokumentu zawarto uregulowania prawne, na podstawie, których sporządzono Strategię oraz wskazano powiązania z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Druga część zawiera wprowadzenie dotyczące przyczyn sporządzenia niniejszej Strategii oraz opis metodyki prac nad dokumentem. Trzecia część przedstawia diagnozę problemów społecznych powiatu. Informacje do opracowania Strategii zebrano z lat 2010 – 2014, a także dostępne dane z 2015 roku. Ponadto opisano sytuację demograficzną mieszkańców powiatu oraz infrastrukturę społeczną, na którą składają się m.in.: opieka zdrowotna, system oświaty, pomoc społeczna oraz zaplecze kulturalne. Określono zasoby, jakimi dysponuje powiat na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Przedstawiono także instytucje działające na rzecz osób zagrożonych marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym. W celu zbadania mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dotyczących możliwości rozwoju powiatu wykorzystano analizę SWOT, która znajduje się w części czwartej. Piąta część Strategii to sformułowanie misji i celów strategicznych, wskazanie obszarów interwencji. W każdym obszarze wytyczono cele operacyjne, których osiągnięcie powinno przyczynić się do zmniejszenia skali występujących problemów. W tej części określono również podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań. W szóstej części dokumentu wskazano sposób wdrażania i aktualizacji

Strategii poprzez określenie częstotliwości monitoringu oraz osób/institucji za niego odpowiedzialnych. Ustalono również źródła finansowania poszczególnych celów operacyjnych.

Powiat Starachowicki w PIGUŁCE

Powiat Starachowicki usytuowany jest na obrzeżu północnej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje on obszar 523,41 km² między Przedgórzem Iłżeckim a podnóżem Gór Świętokrzyskich. Pod koniec 2014 roku Powiat Starachowicki zamieszkiwało 92 540 osób i było to o 676 osób mniej niż w roku 2013. Największą część społeczeństwa powiatu – niemal 65% stanowi ludność w wieku produkcyjnym tj. w wieku zdolności do pracy. Wiek emerytalny osiągnęło 21,80% mieszkańców powiatu natomiast w wieku przedprodukcyjnym w roku 2014 było 14,49% mieszkańców. Stopa bezrobocia w powiecie na koniec września 2015 r wynosiła 12,5% i była niższa o 2,4% w stosunku do stopy z grudnia 2014r., która wynosiła 14,9%. W 2014r. liczba bezrobotnych z terenu Powiatu Starachowickiego wynosiła 5 527 osób, w tym 3004 mężczyzn i 2523 kobiet, co stanowiło 6,9% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w województwie świętokrzyskim. Największą liczbę osób bezrobotnych stanowią osoby młode w wieku 25-34 lata ok. 31,67% oraz w wieku 35-44 - 24,02%. W 2014r. aż 25,58% osób bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy. Na terenie powiatu zlokalizowane są dwa Domy Pomocy Społecznej, w których przebywa obecnie 201 osób. W 2014 r. na terenie Powiatu Starachowickiego funkcjonowały 93 rodziny zastępcze, w tym 74 rodziny zastępcze spokrewnione, 16 rodzin niezawodowych i 3 rodziny zawodowe. Działały również 3 rodzinne domy dziecka. Łącznie, w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 147 dzieci. W ostatnich 3 latach liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej stopniowo spada. W 2014 r. w powiecie liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym wyniosła 674 podmioty i stanowiła 7,61% wszystkich nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie. W 2014 roku na terenie powiatu wzrosła również liczba nowo zarejestrowanych podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego i wyniosła 3 podmioty, przy czym w województwie w 2014 r. zarejestrowało się 23 takie podmioty. Według danych GUS w 2014 r. na terenie powiatu działał 1 żłobek (Starachowice) oraz 1 klub dziecięcy (Pawłów) oferujące łącznie 42 miejsca. Na terenie powiatu funkcjonują 43 szkoły podstawowe, (z czego 1 to szkoła specjalna), 15 gimnazjów w tym 1 specjalnym oraz 27 szkół ponadgimnazjalnych. Powiat Starachowicki dysponuje

dodatkowo 10 domami/ świetlicami, 2 kinami, 1 muzeum, 36 przychodniami zdrowia, dwoma posterunkami policji oraz 23 bibliotekami publicznymi. W Powiecie Starachowickim w 2014 r. pięcioma głównymi powodami udzielania pomocy i wsparcia były: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. W latach 2012- 2013 powyższy ranking wyglądał podobnie.

I. Ramy prawne i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.), który w ramach zadań własnych powiatu przewiduje „*Opracowanie i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*”. Na treść i realizację Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich między innymi:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2015r., poz. 1445),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2015r. poz. 332 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 149),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1286),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015r., poz. 1390),

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 124 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 1118 ze zm.).

Niniejsza Strategia jest zgodna z w/w aktami prawa oraz wpisuje się w założenia dokumentów strategicznych zarówno tych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym jak i lokalnym.

Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

Działania zawarte w Strategii są spójne z głównymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na terenie Unii Europejskiej, Rzeczypospolitej Polskiej, Województwa Świętokrzyskiego oraz Powiatu Starachowickiego.

POZIOM EUROPEJSKI

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020

SRPS Powiatu Starachowickiego wpisuje się w szczególności w trzy cele: podniesienie poziomu wykształcenia, osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% oraz wspieranie włączenia społecznego. Podkreśla potrzebę wspólnego działania na rzecz wychodzenia z kryzysu, racjonalnego wykorzystywania zasobów, wdrażania reform związanych z globalizacją i starzeniem się społeczeństw.

POZIOM KRAJOWY

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Niniejszy dokument jest spójny z celem głównym dotyczącym poprawy, jakości życia Polaków dzięki stabilnemu wzrostowi gospodarczemu. Niniejsza Strategia wpisuje się w cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie *workfare state*, który obejmuje między innymi:

- zmianę funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia w kierunku zwiększenia ich efektywności;
- zmianę w systemie zabezpieczenia społecznego oraz podatkowym, tak, aby zwiększyć opłacalność i skłonność do podejmowania pracy;
- zapewnienie rozwoju elastycznych form zatrudnienia;

- stworzenie warunków dla wzrostu liczby osób niepełnosprawnych zatrudnionych na otwartym rynku pracy,
- zapewnienie jak najlepszej adresowalności świadczeń i zasiłków oraz rozwój ekonomii społecznej;
- zapewnienie wsparcia rodzin wielodzietnych zabezpieczających je przed ryzykiem wykluczenia społecznego;
- zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych w priorytetowych dziedzinach medycyny (np. kardiologia, onkologia, neurologia, ortopedia i traumatologia, psychiatria);
- stworzenie modelu aktywności intelektualnej, społecznej i zawodowej osób starszych opartego na wykorzystywaniu ich potencjałów i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

SRPS jest spójna z celem głównym, jakim jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarcze, społeczne i instytucjonalne potencjałów zapewniających zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę, jakości życia ludności. Niniejsza Strategia znajduje odniesienie w obszarach strategicznych:

- Spójność społeczna i terytorialna, cel 1: integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.
- Sprawne i efektywne państwo, cel 3: wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego;
- Konkurencyjna gospodarka, cel 4: rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa, jakości kapitału ludzkiego;

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020

SRPS Powiatu Starachowickiego jest zgodna z celem głównym tego Programu, jakim jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej. Ponadto odnosi się do wszystkich wyznaczonych pięciu celów operacyjnych.

**Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020.
Nowy wymiar aktywnej integracji.**

SRPS Powiatu Starachowickiego wpisuje się w cel programu dotyczący poprawy, jakości i poziomu życia seniorów poprzez kompleksowe połączenie działań obejmujących sferę edukacji, integracji międzypokoleniowej, partycypacji obywatelskiej oraz usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem wolontariatu osób starszych.

POZIOM REGIONALNY

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku

SRPS nawiązuje do celu głównego, jakim jest wzrost atrakcyjności województwa poprzez zintegrowany rozwój w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej 2012 – 2017

Niniejsza Strategia jest zgodna z celem strategicznym dotyczącym zwiększenia efektywności systemu pomocy i integracji społecznej oraz z celami operacyjnymi: 1. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego, 2. Wsparcie rozwoju usług socjalnych i edukacyjnych dla osób starszych, 3. Rozwój systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020

Opracowany dokument wpisuje się w szczególności w trzy osie priorytetowe:

- 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo,
- 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem oraz
- 10. Otwarty rynek pracy.

POZIOM LOKALNY

Strategia Rozwoju Powiatu Starachowickiego

Strategia Rozwoju Powiatu Starachowickiego jest dokumentem, który wyznacza cele, które mają sprawić, iż Powiat Starachowicki podniesie swoją atrakcyjność dla przedsiębiorstw, inwestorów i mieszkańców. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisuje się zwłaszcza w cel strategiczny nr 3 Dostępność wysokiej, jakości usług publicznych dla mieszkańców warunkiem rozwoju.

II. Proces tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Starachowickiego na lata 2016-2022 przebiegały w pięciu etapach. Pierwszym z nich było diagnozowanie. W jego ramach określona została rzeczywista kondycja powiatu w wybranych obszarach problemowych. Analizie poddane zostały dane zastane dotyczące sytuacji na rynku pracy, infrastruktury społecznej, wysokości świadczeń oraz głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Diagnoza umożliwiła nie tylko powiązanie proponowanych w Strategii działań z faktycznym zapotrzebowaniem wspólnoty lokalnej, ale również pozwoliła wyznaczyć główne obszary strategiczne. W części diagnostycznej równie istotna była analiza strategicznych dokumentów na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim, ale też powiatowym, które w ważny sposób wyznaczają kierunki działań w obszarach polityki społecznej. Drugim etapem było prognozowanie. Polegało ono na zdefiniowaniu misji, wizji, głównych kierunków działania oraz pożądanych zmian, do których powinny one doprowadzić. Na tym etapie określone zostały najważniejsze ścieżki osiągnięcia celów wynikających z diagnozy. Zidentyfikowano główne cele strategiczne odnoszące się do takich kwestii jak: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, piecza zastępcza, starzejące się społeczeństwo. Etap trzeci wiązał się z programowaniem, a więc rozpisaniem Strategii na szczegółowe priorytety i formy realizacji, w tym konkretne typy zadań, które należy podjąć, aby sprostać wyznaczonym wyzwaniom. Innymi słowy, szeroko ujęte mechanizmy działań zostały tutaj operacyjnie zawężone, w taki sposób, aby można było delegować ich realizację. Czwarty etap prac dotyczył kwestii zaplanowania procesu wdrażania. W jego ramach wyróżnione w Strategii działania przypisane zostały do określonych sieci instytucji oraz do konkretnych źródeł finansowania. Jednocześnie w tym także miejscu dostarczane zostały wskaźniki umożliwiające monitorowanie procesu wdrażania kolejnych kroków. Wreszcie celem etapu piątego było zaprojektowanie działań, czyli sprowadzenie ich na taki poziom operacyjnego doprecyzowania, aby mogły one być wprowadzane w życie. Tak przyjęta metodologia prac nad Strategią zapewnia jej spójność, a także umożliwia jej efektywne wdrażanie oraz późniejszą ocenę jej skuteczności. Podczas procesu tworzenia Strategii powołany został Zespół ekspertów, który regularnie się spotykał i pracował nad poszczególnymi rozdziałami strategii.

Zdjęcie nr 2: Spotkanie Zespołu Ekspertów sierpień 2015r. Fot. PCPR w Starachowicach

III. Diagnoza i analiza sytuacji społeczno-demograficznej Powiatu Starachowickiego

3.1. Położenie geograficzne

Powiat Starachowicki usytuowany jest na obrzeżu północnej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje on obszar 523,41 km² między Przedgórzem Ilżeckim a podnóżem Gór Świętokrzyskich. Południowe granice powiatu dzieli zaledwie 10 km od najwyższego pasma Gór Świętokrzyskich - Łysogór. Oś komunikacyjną całego regionu stanowi dolina rzeki Kamiennej. Wzdłuż niej biegnie linia kolejowa Warszawa - Skarżysko-Kamienna - Rzeszów oraz drogi krajowe: Warszawa - Radom - Ilża - Ostrowiec Świętokrzyski - Rzeszów i Skarżysko-Kamienna - Ostrowiec Świętokrzyski.

Siedzibę Powiatu - Starachowice dzieli od Warszawy, Krakowa, Łodzi i Lublina w każdym kierunku 150-170 km. W odległości ok 55 km w Masłowie pod Kielcami znajduje się lotnisko dla samolotów czarterowych średniej wielkości¹. W skład powiatu wchodzi:

- miasto Starachowice,
- Wąchock - gmina miejsko-wiejska oraz
- gminy wiejskie: Brody, Mirzec, Pawłów.

¹ <http://www.powiat.starachowice.pl/?pid=10>

Poniżej przedstawiamy mapę Powiatu Starachowickiego.

Mapa nr 1: Mapa Powiatu Starachowickiego

Źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=14&id_p=283&id_g

Miasto Starachowice

Starachowice usytuowane są na styku trzech jednostek geograficznych: Wzgórz Koneckich, Przedgórze Iłżeckiego oraz Wyżyny Opatowskiej. Rzeką Kamienną stanowi dla nich naturalną granicę. Miasto położone jest w połowie drogi pomiędzy Warszawą a Krakowem (ok. 170 km). Podobna odległość dzieli Starachowice od Rzeszowa, Lublina, Łodzi i Katowic. Na terenie miasta funkcjonuje „Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice” oferując doskonale warunki dla działalności inwestycyjnej i rozwoju przedsiębiorczości. Większe zakłady przemysłowe w Starachowicach to: Zakłady Mięsne „Animex” S.A., MAN STAR Trucks&Buses Sp. z o.o., RR Donnelley Starachowice Sp. z o.o., Cersanit II S.A. w Starachowicach, Zakład Produkcji Płytek i Wyrobów Ceramicznych „Cerrad” Sp. z o.o., Zakład Energetyki Ciepłej w Starachowicach. Miasto zajmuje obszar 31,85 km² i zamieszkuje je 50 679 osób², gęstość zaludnienia wynosi 1 591 osób na 1 km².

² Dane podane na podstawie GUS stan na 31.12.2014r.

Miasto i Gmina Wąchock

Gmina zlokalizowana jest w północno – zachodniej części Powiatu Starachowickiego. Siedzibą władz administracyjnych gminy i głównym ośrodkiem jej życia kulturalnego jest miasto Wąchock oddalone od Kielc o około 50 km, od Skarżyska – Kamiennej o 12 km, zaś od Starachowic zaledwie o 6 km. W skład gminy wchodzi 5 sołectw: Marcinków, Parszów, Rataje, Węglów, Wielka Wieś. Położenie gminy Wąchock w strefie atrakcyjnych krajobrazów stwarza doskonałe warunki do rozwoju turystyki. Prawdziwym bogactwem gminy są lasy i grunty leśne (tereny Puszczy Świętokrzyskiej, Sieradowickiego Parku Krajobrazowego) oraz zbiornik wodny. Dodatkowym atutem są unikatowe zabytki architektury z najcenniejszym kościołem i klasztorem cysterskim. Gmina zajmuje obszar 81,84 km² i zamieszkuje ją 7 014 osób³, gęstość zaludnienia wynosi 86 osób na 1 km².

Gmina Brody

Gmina Brody zajmuje północno-wschodni obszar powiatu starachowickiego na styku Gór Świętokrzyskich i Przedgórze Iłżeckiego. Teren gminy przecina z zachodu na wschód rzeka Kamienna z ujściem do Wisły. Wzdłuż naturalnej drogi wodnej przebiega linia kolejowa Skarżysko-Kamienna - Starachowice - Ostrowiec Świętokrzyski⁴. W jej skład wchodzi 16 sołectw. Powierzchnia gminy wynosi 161,25 km². Gmina ma korzystne położenie komunikacyjne. Przebiegają przez nią trzy ważne trakty: droga krajowa nr 9 z Warszawy przez Radom, Rzeszów do Barwinka, droga krajowa nr 42 ze Skarżyska Kamiennej przez Starachowice do Rudnika, magistrała kolejowa Łódź Kaliska – Dębica (stacja w Brodach). Gminę Brody zamieszkuje 11 136 osób⁵, gęstość zaludnienia wynosi 69 osób na 1 km².

Gmina Mirzec

Gmina Mirzec położona jest w północnej części powiatu starachowickiego, pomiędzy Skarżyskiem-Kamienną i Starachowicami. Od północnego wschodu graniczy z gminami województwa mazowieckiego- gminą Mirów (powiat szydlowiecki) oraz gminami Wierzbica i Iłża (powiat radomski), od zachodu z gminą Skarżysko Kościelne, a od południa z gminą Brody oraz miastem i gminą

³ j.w

⁴ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Brody na lata 2014-2020 str. 15

⁵ Dane podane na podstawie GUS stan na 31.12.2014r.

Wąchock. W skład gminy wchodzi 10 sołectw. Podstawową dziedziną gospodarki gminy Mirzec jest rolnictwo. Użytki rolne zajmują powierzchnię ponad 55% ogólnej powierzchni gminy. Lasy i grunty leśne stanowią 38,6% powierzchni gminy. Gmina zajmuje obszar 111,11 km² i zamieszkuje ją 8 379 osób⁶, gęstość zaludnienia wynosi 75 osób na 1 km².

Gmina Pawłów

Gmina Pawłów położona jest w południowej części powiatu starachowickiego i graniczy z gminami: Brody, Kunów, Waśniów, Nowa Słupia, Bodzentyn oraz miastem Starachowice. Powierzchnia gminy Pawłów wynosi 137,39 km² łącznie z zalewem Wióry. Średnia powierzchnia zalewu wynosi ok. 300 ha przy maksymalnej rzędnej piętrzenia wynoszącej 214,80 m. Powierzchnia zalewu wynosi 408 ha⁷. Pawłów jest typową gminą rolniczą o dużym potencjale produkcyjnym z uwagi na dobre gleby. Na terenie gminy brak jest większych zakładów przemysłowych. Gminę zamieszkuje 15 332 osób⁸, gęstość zaludnienia wynosi 112 osób na 1 km².

3.2 Uwarunkowania demograficzne w powiecie

Pod koniec 2014 roku Powiat Starachowicki zamieszkiwało 92 540 osób i było to o 676 osób mniej niż w roku 2013, i o 2071 mniej niż, w 2010 co jest dość niepokojącym zjawiskiem. Największą część społeczeństwa powiatu – niemal 65% stanowi ludność w wieku produkcyjnym tj. w wieku zdolności do pracy. Wiek emerytalny osiągnęło 21,80% mieszkańców powiatu. Z roku na rok maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w roku 2014 było to 14,49% ogółu ludności, co świadczy o starzejącym się społeczeństwie. Poniższe tabele oraz wykresy obrazują strukturę ludności Powiatu Starachowickiego w okresie pięciu ostatnich lat.

⁶ j.w

⁷ <http://pawlow.pl/polozenie/>

⁸ Dane podane na podstawie GUS stan na 31.12.2014r.

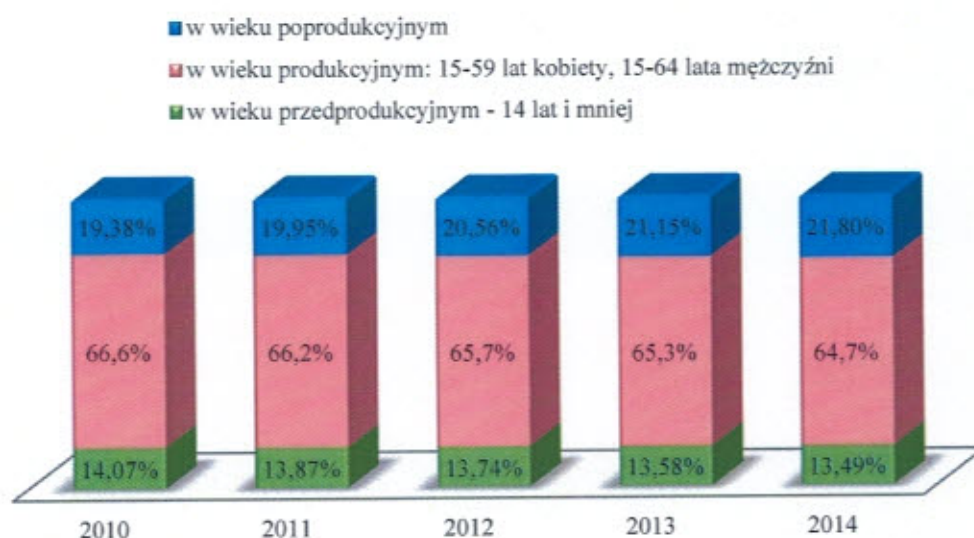

Wykres 1: Liczba ludności Powiatu Starachowickiego w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego sierpień 2015r.

Wykres 2: Ludność Powiatu Starachowickiego w podziale na grupy wiekowe w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego sierpień 2015r.

Tabela 1: Liczba ludności w gminach Powiatu Starachowickiego w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	Wzrost/spadek względem 2010 roku
POWIAT STARACHOWICKI	94611	94217	93805	93216	92540	- 2,19%
STARACHOWICE	52505	52088	51695	51158	50679	- 3,48%
BRODY	11165	11140	11156	11180	11136	- 0,26%
MIRZEC	8446	8442	8447	8420	8379	- 0,79%
PAWLÓW	15313	15345	15381	15394	15332	0,12%
WĄCHOCK	7182	7202	7126	7064	7014	-2,34%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego sierpień 2015r.

Z powyższej tabeli wynika, iż na przestrzeni 5 ostatnich lat tylko w jednej gminie Powiatu Starachowickiego liczba ludności się zwiększyła – w gminie Pawłów. Pozostałe gminy odnotowują systematyczny spadek ludności. Średnia gęstość zaludnienia w Powiecie Starachowickim wynosi 177 osób na 1 km², z czego największa jest w mieście Starachowice i wynosi 1591 os/km², a najmniejsza w gminie Brody 69 os/km².

Wskaźnik obciążenia demograficznego.

Analiza wskaźnika obciążenia demograficznego, tj. liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (powyżej 59/64 roku życia) na 100 osób w wieku produkcyjnym, potwierdza tendencję stałego wzrostu ludności w wieku emerytalnym. Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą zmiany wskaźnika obciążenia demograficznego na przestrzeni czterech ostatnich lat.

Tabela 2: Zmiany wskaźnika obciążenia demograficznego w latach 2011-2014

POWIAT STARACHOWICKI	2011	2012	2013	2014
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59,60	60,40	61,00	62,00
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	114,70	120,3	126,30	132,20
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	31,80	33,00	34,10	35,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Kielcach

Na koniec 2014r. w Powiecie Starachowickim wskaźnik obciążenia demograficznego osiągnął wartość 35,30 i był wyższy w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa, który wynosił 32,60; oraz dla Polski – 30,20. Świadczy to o tym, że społeczeństwo Powiatu Starachowickiego szybciej się starzeje.

Ruch naturalny w powiecie starachowickim

Poniżej w tabeli przedstawiono wskaźnik oznaczający zmiany w populacji ludzkiej na skutek zdarzeń naturalnych w latach 2010- 2014.

Tabela 3: Ruch naturalny w powiecie starachowickim w latach 2010-2014

POWIAT STARACHOWICKI	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe	906	833	815	762	763
Zgony	1012	1001	1020	1060	1046
Przyrost naturalny	-106	-168	-205	-298	-283

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego sierpień 2015r.

W roku 2014 zarejestrowano 763 urodzeń żywych, tj. o 1 więcej niż w roku 2013. Niestety uwzględniając w tym samym okresie wzrost liczby zgonów, przyrost naturalny ma utrzymującą się tendencję spadkową.

Analizując zmiany miejsca zamieszkania mieszkańców Powiatu Starachowickiego należy uwzględnić migracje wewnętrzne - jako zmiany miejsca stałego lub czasowego pobytu, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej danej jednostki terytorialnej w celu osiedlenia się na stałe lub czasowo w innej jednostce w granicach kraju. Natomiast migracje zewnętrzne oznaczają przekroczenie granicy państwa związane ze względnie trwałą zmianą miejsca zamieszkania. Saldo migracji rozumiane jest, zatem jako różnica między liczbą osób, które napłynęły, a liczbą osób, które opuściły dane terytorium w badanym okresie. Od 2010 do 2014r. migracje na pobyt stały wewnętrzny i zagraniczny w poszczególnych latach kształtowały się następująco:

Tabela 4: Migracje na pobyt stały wewnętrzny i zagraniczny w poszczególnych latach na terenie Powiatu Starachowickiego

Powiat Starachowicki	2010	2011	2012	2013	2014
Migracje wewnętrzne na pobyt stały – napływ	650	627	592	601	547
Migracje zagraniczne na pobyt stały – imigracja	7	22	24	10	6
Migracja wewnętrzna na pobyt stały – odpływ	837	867	843	859	858
Migracja zagraniczna na pobyt stały – emigracja	12	8	13	21	21
Saldo migracji wewnętrznych	-187	-240	-251	-258	-311
Saldo migracji zewnętrznych	-5	14	11	-11	-15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego sierpień 2015r.

Poniżej przedstawiamy tabelę obrazującą wybrane wskaźniki dotyczące ludności dla powiatów Województwa Świętokrzyskiego.

Tabela 5: Analiza wybranych wskaźników dotyczących ludności dla powiatów Województwa Świętokrzyskiego

Wskaźnik rozwoju	Buski	Jędrzejowski	Kazimierski	Kielecki	Konecki	Opatowski	Ostrowiecki	Pińczowski	Starachowicki	Skarżyski	Sandomierski	Staszowski	Włoszczowski
Liczba ludności wg GUS na 31.12.2010r.	74 591	88 867	35 805	205 475	84 697	55 811	116 513	41 430	94 611	79 612	81 386	74 411	46 887
Liczba ludności wg GUS na 31.12.2014r.	73 450	87 635	34 689	208 066	82 925	54 248	113 678	40 350	92 540	77 674	79 625	73 320	46 146
Wzrost (+), spadek (-)	-1 141	-1 232	-1 116	2 591	-1 772	-1 563	-2 835	-1 080	-2 071	-1 938	-1 761	-1 091	-741
Powierzchnia powiatu [km ²]	968,00	1256,96	422,18	2246,07	1139,72	910,87	616,81	612,85	523,41	395,43	676,16	924,83	907,86
Gęstość zaludnienia [os/km ²] na 31.12.2010r.	77	71	85	91	74	61	189	68	181	201	120	80	52
Gęstość zaludnienia [os/km ²] na 31.12.2014r.	76	70	82	93	73	60	184	66	177	196	118	79	51
Średnia gęstość zaludnienia dla województwa na 31.12.2010r.	93												
Średnia gęstość zaludnienia dla województwa na 31.12.2014r.	92												

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego <http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r.

Z powyższych danych wynika, iż problem zmniejszającej się liczby ludności dotyka wszystkie powiaty województwa świętokrzyskiego poza Powiatem Kieleckim. W Powiecie Starachowickim w roku 2014 liczba ludności wynosiła 92 540 osób i względem roku 2010 zmniejszyła się o 2 071 osoby. Jest to jeden z największych ubytków ludności w całym województwie w badanym okresie zaraz po Powiecie Ostrowieckim w którym wynosi on 2 835 osób.

3.3 Sytuacja gospodarcza

Wskaźniki ekonomiczno-gospodarcze osiągnięte w województwie świętokrzyskim są z reguły niższe niż średnie krajowe. Województwo zaliczane jest do najsłabszych gospodarczo regionów w Polsce. W 2012 r. świętokrzyskie uplasowało się na jednym z ostatnich miejsc (13) z 2,5% udziałem w tworzeniu produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na jednego mieszkańca stanowiło to 31 459,00 zł przy średniej dla Polski 41 934,00 zł ten z kolei wynik uplasował województwo świętokrzyskie na 12 miejscu w kraju⁹.

W Powiecie Starachowickim w 2014 r. liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym wyniosła 674 podmioty i stanowiła 7,61% wszystkich nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie. W 2014 roku liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosiła 126,5 to o 2 podmioty więcej niż w 2013 r. Należy zauważyć, że w Starachowicach funkcjonują takie duże przedsiębiorstwa jak: Zakłady Mięsne „Animex” S.A., MAN STAR Trucks&Buses Sp. z o.o., RR Donnelley Sp. z o.o., Cersanit II S.A., Zakład Produkcji Płytek i Wyrobów Ceramicznych „Cerrad” Sp. z o.o. Dzięki temu stopa bezrobocia jest jedną z niższych w województwie.

W Powiecie Starachowickim systematycznie rośnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w gospodarce narodowej i w 2014 r. wynosiło 3 199,99 zł, co stanowi 79,9% średniej krajowej natomiast dla województwa świętokrzyskiego osiągnęło ono wartość 3 435,93 zł. Poniższy wykres przedstawia przeciętne wynagrodzenie brutto w Powiecie Starachowickim na przełomie 5 ostatnich lat.

---

⁹ Raport GUS Produkt Krajowy Brutto Rachunki Regionalne w 2014 r.

Wykres 3: Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Powiecie Starachowickim w latach 2010- 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r.

Ekonomia społeczna

Nadrzędną funkcją ekonomii społecznej jest przede wszystkim walka i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Dobrym przykładem w tym kontekście są spółdzielnie socjalne, które są przeznaczone dla grup osób zagrożonych wykluczeniem. Osoby te z beneficjentów pomocy społecznej oraz biernych odbiorców świadczeń i usług dostarczanych przez profesjonalistów, mają stać się aktywnymi uczestnikami procesu reintegracji¹⁰. W województwie świętokrzyskim, funkcjonuje 47 podmiotów ekonomii społecznej (w tym 3 na terenie Powiatu Starachowickiego). Dominującym typem są Warsztaty Terapii Zajęciowej, Kluby Integracji Społecznej oraz Spółdzielnie Socjalne. Mapa oraz poniższy wykres określają strukturę wszystkich podmiotów ekonomii społecznej w regionie.

¹⁰ Jerzy Hausner, „Ekonomia społeczna, jako sektor gospodarki”, [w:] „Kwartalnik Ekonomia społeczna” nr 1, 2007, s. 11-12

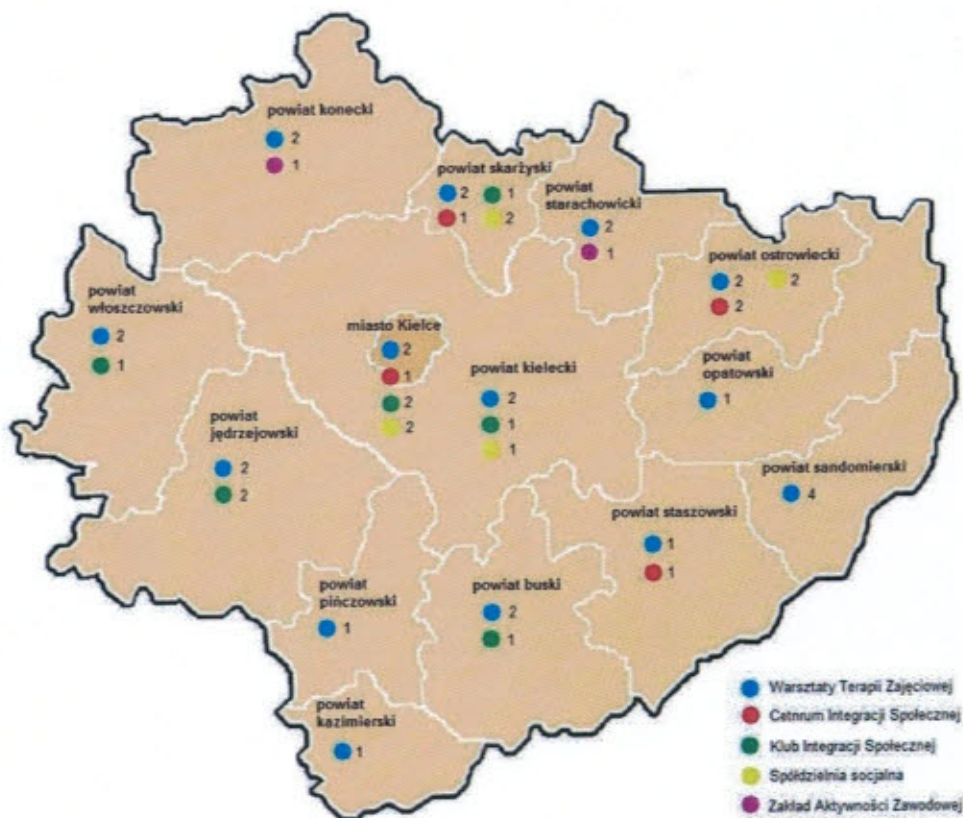

Wykres 4: Liczba podmiotów ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim

Źródło: Świętokrzyskie podmioty ekonomii społecznej Stan i perspektywy. Wyniki badania społecznego zrealizowanego w ramach projektu systemowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej „Edukacja receptą na lepsze jutro”

Mapa nr 2: Struktura podmiotów ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Świętokrzyskie podmioty ekonomii społecznej Stan i perspektywy. Wyniki badania społecznego zrealizowanego w ramach projektu systemowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej „Edukacja receptą na lepsze jutro”

Na terenie Powiatu Starachowickiego funkcjonują 2 warsztaty terapii zajęciowej:

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Parafii Rzymsko – Katolickiej w Kałkowie – Godowie, do którego uczęszcza 45 osób niepełnosprawnych.
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Parafii Rzymskokatolickiej Św. Judy Tadeusza w Starachowicach, do którego uczęszcza 30 osób niepełnosprawnych.

Na terenie powiatu funkcjonuje również Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Kałkowie-Godowie. Zakład realizuje swoje zadania w oddziałach zlokalizowanych w Stykowie w gminie Brody oraz Kałkowie-Godowie (gmina Pawłów). Celem Powiatowego Zakładu Aktywności Zawodowej jest zatrudnienie osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Według danych przedstawionych w informacji na temat działalności Powiatowego Zakładu Aktywności Zawodowej w 2014 roku zatrudnionych na umowę o pracę było 50 osób niepełnosprawnych oraz 20 osób personelu. Zakład w chwili obecnej świadczy 3 rodzaje usług:

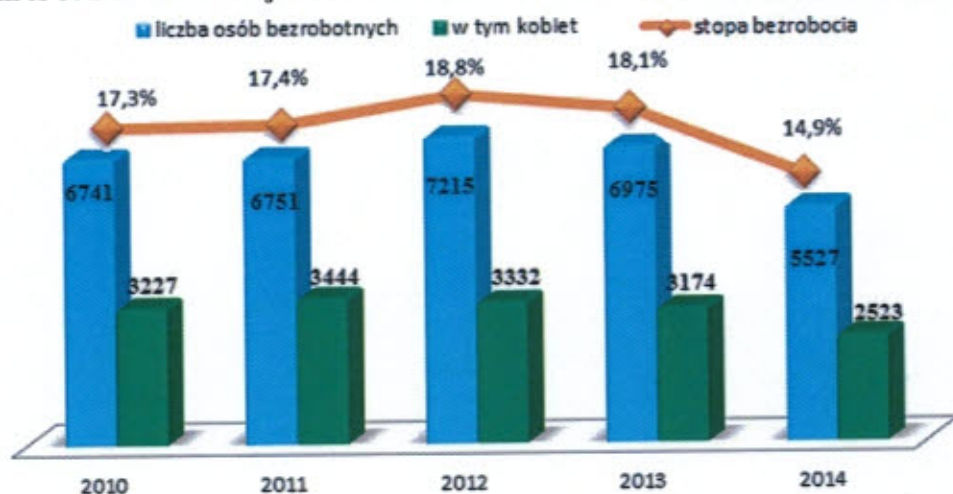
- stolarskie
- pralnicze
- rękodzieło artystyczne

3.4 Sytuacja na lokalnym rynku pracy

Analizując sytuację na rynku pracy w powiecie starachowickim należy wziąć pod uwagę jego położenie w województwie. Powiat położony jest w północnej części województwa świętokrzyskiego gdzie od lat sytuacja na rynku pracy jest gorsza a bezrobocie dużo wyższe niż w południowej części województwa. Analizując rynek pracy pod uwagę wzięto powiaty: starachowicki, skarżyski, ostrowiecki i opatowski. W ostatnich latach obserwujemy stopniowy spadek stopy bezrobocia w Powiecie Starachowickim. Na tle pozostałych w/w powiatów jest ona stosunkowo niska. Na koniec września 2015 r. wynosiła ona 12,5% i była niższa o 2,4% w stosunku do stopy z grudnia 2014r., która wynosiła 14,9% (dla porównania w powiecie skarżyskim stopa bezrobocia pod koniec września 2014 wynosiła 22,5%, w powiecie ostrowieckim 16,9%). Poniższy wykres przedstawia liczbę osób bezrobotnych w tym kobiet oraz stopę bezrobocia na terenie powiatu w latach 2010-2014r.

Wykres 5: Bezrobocie rejestrowane w Powiecie Starachowickim w latach 2010 -2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r.

W 2014r. liczba bezrobotnych z terenu Powiatu Starachowickiego wynosiła 5 527 osób, w tym 3004 mężczyzn i 2523 kobiet, co stanowiło 6,9% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w województwie świętokrzyskim. Największą liczbę osób bezrobotnych stanowią osoby młode w wieku 25-34 lata ok. 31,67% oraz w wieku 35-44 - 24,02%. Najbardziej negatywne skutki dla osoby bezrobotnej oraz jej najbliższego otoczenia niesie za sobą długotrwale bezrobocie, czyli pozostawanie w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy. W latach 2010-2014 odsetek osób pozostających długotrwale bezrobotnych z roku na rok wzrasta. W 2014r. aż 25,58% osób bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy. Bezrobocie długotrwale jest czynnikiem najsilniej skorelowanym z występowaniem ubóstwa oraz ekсклюzji społecznej.

Tabela 6: Liczba osób bezrobotnych na terenie Powiatu Starachowickiego w poszczególnych gminach w latach 2012-2014

Jednostka terytorialna	Ogółem			Mężczyźni			Kobiety		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Starachowice	3947	3786	3036	2067	1996	1608	1880	1790	1428
Brody	957	976	767	539	539	449	418	437	318
Mirzec	613	597	470	339	333	251	274	264	219
Pawłów	1066	1000	783	597	581	448	469	419	335

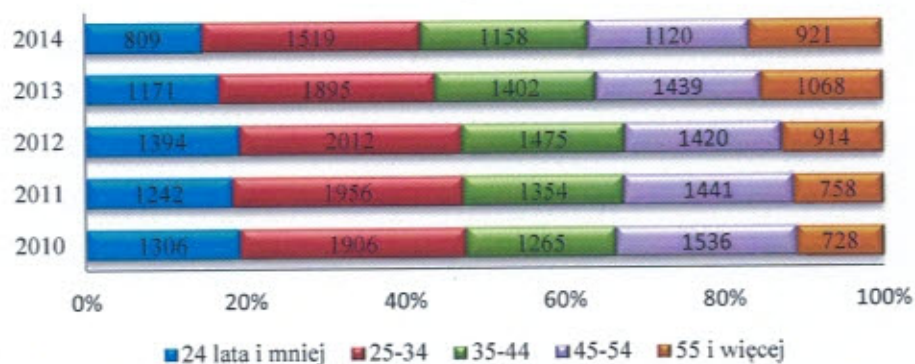

Wąchock	632	616	471	341	352	248	291	264	223
RAZEM	7215	6975	5527	3883	3801	3004	3332	3174	2523

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r

W Powiecie Starachowickim w 2013r. procentowy udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 12%. W 2014 roku spadł o 2,3 punktu procentowego i wyniósł 9,7%. W powiecie w roku 2014 pracowało 15 701 osób w tym 9 967 mężczyzn i 8 698 kobiet, co stanowi 48,75% ogółu ludności w wieku produkcyjnym¹¹. Zgodnie z danymi GUS pod koniec 2014 r. na terenie powiatu zarejestrowanych było łącznie 7 226 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, wpisaną do rejestru REGON. Do PUP najczęściej ofert pracy zgłaszanych było z miasta Starachowice gdzie zlokalizowanych jest 4 805 podmiotów gospodarczych.

Wykres 6: Liczba osób bezrobotnych Powiatu Starachowickiego w podziale na wiek w latach 2010-2014

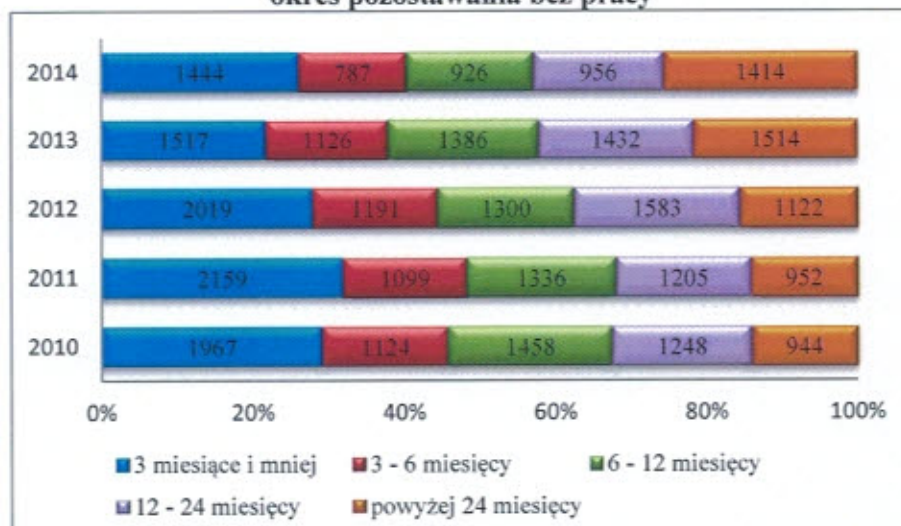

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r.

¹¹ Dane GUS ujmują także rolników.

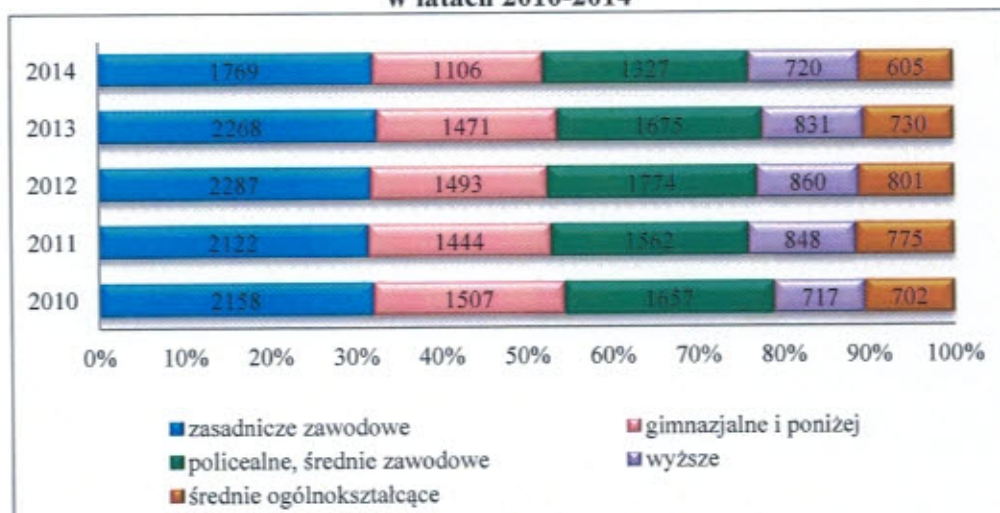
Wykres 7: Liczba osób bezrobotnych na terenie powiatu starachowickiego ze względu na okres pozostawania bez pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r

Struktura wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2010 - 2014 nie uległa znaczącym zmianom. Najwięcej bezrobotnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe najmniej natomiast średnie ogólnokształcące. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób zarejestrowanych bezrobotnych ze względu na wykształcenie.

Wykres 8: Liczba osób zarejestrowanych bezrobotnych ze względu na wykształcenie w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r

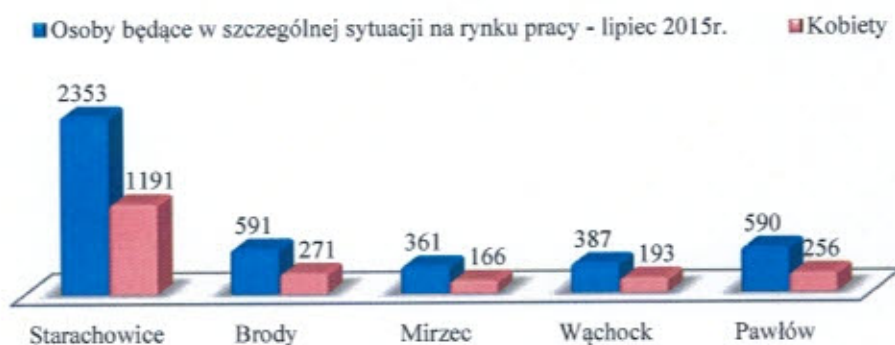
W lipcu 2015 r. osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędzie pracy, jako osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły 78,30% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w Powiecie Starachowickim, w tym 55,37% stanowiły kobiety. Największy udział wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy mają osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby młode do 30 roku życia. Na uwagę wśród osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zasługują osoby niepełnosprawne, których w lipcu 2015r. zarejestrowanych było 334 (Starachowice – 229 osób, Mirzec – 18 osób, Wąchock -33 osoby, Brody -30 osób, Pawłów 24 osoby). Aktywizacja zawodowa tych osób może odbywać się w warsztatach terapii zajęciowej, zakładach aktywności zawodowej, centrach integracji społecznej, klubach integracji społecznej, spółdzielniach socjalnych, zakładach pracy chronionej oraz w spółdzielniach inwalidów.

Wykres 9: Liczba osób bezrobotnych z terenu Powiatu Starachowickiego będących w trudnej sytuacji na rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r

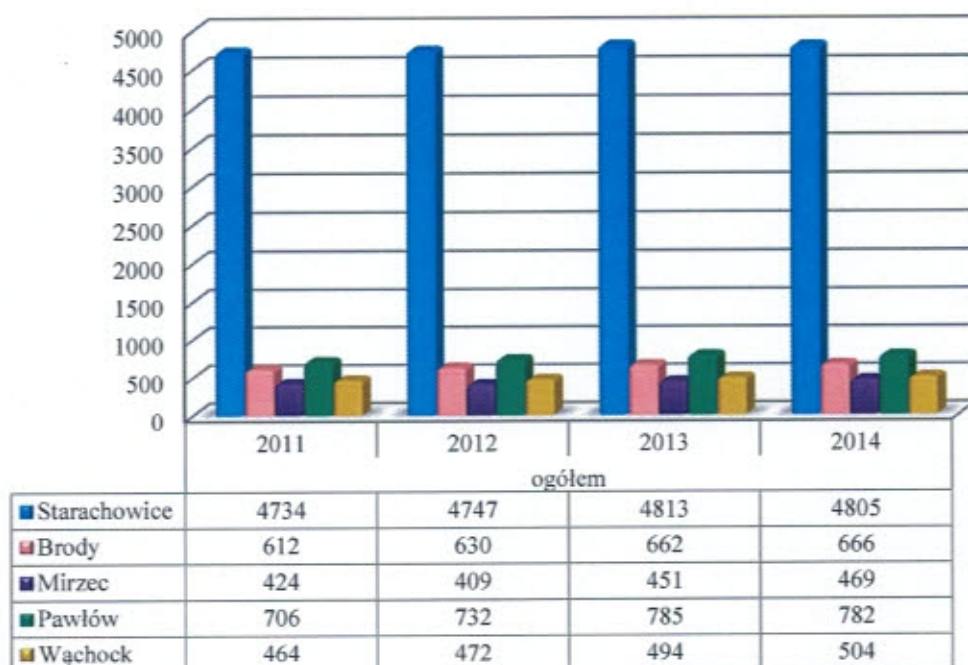
Wykres 10: Liczba osób bezrobotnych z gmin Powiatu Starachowickiego będących w trudnej sytuacji na rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r

Wykres 11: Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gmin Powiatu Starachowickiego w latach 2011-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r

3.5 Infrastruktura społeczna w powiecie

Infrastruktura społeczna służy zaspokojeniu potrzeb społecznych i kulturalnych. W jej skład wchodzi różnego rodzaju placówki oświatowe (np. przedszkola, szkoły) oraz instytucje należące do służby zdrowia (np. ośrodki zdrowia, szpitale) i zapewniające dostęp do szeroko rozumianej kultury (np. teatry, biblioteki). Pod koniec 2014 r. w Powiecie Starachowickim oddanych zostało 121 budynków mieszkalnych do użytkowania. Według danych GUS w 2014 r. na terenie powiatu działał 1 żłobek (Starachowice) oraz 1 klub dziecięcy (Pawłów) oferujące łącznie 42 miejsca. Odsetek dzieci w wieku 0-3 lata objętych opieką żłobkową wzrósł od 2010 r. (gdzie wynosił 0%) i w roku 2014 wyniósł 1,5%. Zdecydowanie bardziej dostępne dla mieszkańców powiatu są przedszkola i punkty przedszkolne. Na terenie powiatu w 2014 r. funkcjonowało 14 przedszkoli oraz 2 punkty przedszkolne.

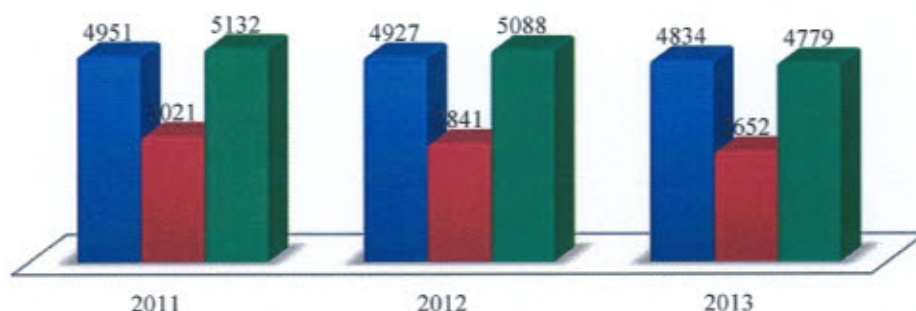
Na terenie powiatu funkcjonują 43 szkoły podstawowe, (z czego 1 to szkoła specjalna), do których uczęszcza 4 834 uczniów (30 uczniów do szkoły specjalnej), 2 szkoły podstawowe z oddziałami integracyjnymi oraz Przedszkole Miejskie w Starachowicach nr 11 z oddziałami integracyjnymi. Powiat dysponuje także 15 gimnazjami w tym 1 specjalnym i 1 oddziałami

integracyjnymi (do których uczęszcza 2652 uczniów w tym 39 do gimnazjum specjalnego) i 27 szkołami ponadgimnazjalnymi, w tym 1 z oddziałami integracyjnymi. Poniżej przedstawiamy wykresy obrazujące ilość uczniów poszczególnych placówek szkolnych w latach 2011-2013.

Wykres 12: Liczba uczniów z terenu Powiatu Starachowickiego w poszczególnych placówkach w latach 2011-2013.

■ Liczba uczniów w szkołach podstawowych   ■ Liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych
■ Liczba dzieci w szkołach ponadgimnazjalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r

Powyższy wykres jednoznacznie obrazuje, iż na przestrzeni ostatnich lat liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych ciągle spada. Jest to wynikiem m.in. zmniejszającej się liczby mieszkańców powiatu (mieszkańcy przeprowadzają się do innych gmin, powiatów wraz z całymi rodzinami). Nieco inaczej wygląda sytuacja przedszkoli gdzie z roku na rok dzieci przybywa.

Tabela 7: Liczba placówek oraz dzieci uczęszczających do nich na terenie gmin Powiatu Starachowickiego

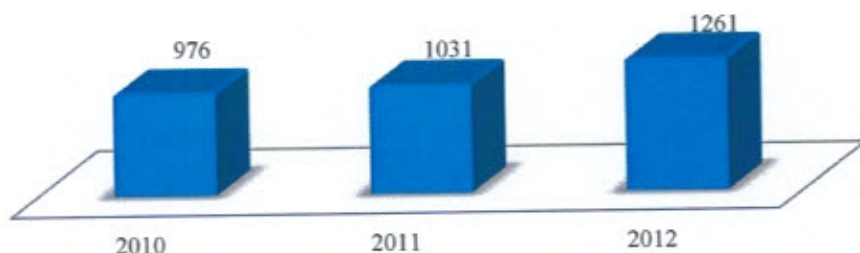
Jednostka terytorialna	LICZBA PLACÓWEK				LICZBA UCZNIÓW			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
SZKOŁY PODSTWOWE								
Starachowice	10	10	10	10	2461	2418	2419	2528
Brody	10	10	10	10	616	603	582	613
Mirzec	8	8	8	8	498	524	504	527
Pawłów	12	12	12	12	1057	1052	1026	1099
Wąchock	3	3	3	3	319	330	303	325
GIMNAZJA								

Starachowice	7	7	7	8	1590	1492	1407	1331
Brody	2	2	2	2	340	335	300	273
Mirzec	1	1	1	1	281	246	238	222
Pawłów	4	4	4	4	563	556	510	490
Wąchock	1	1	1	1	247	212	197	179
SZKOLY PONADGIMNAZJALNE								
Starachowice	30	28	27	21	5132	5088	4779	4616
PRZEDSZKOLA								
Starachowice	9	10	10	10	791	860	889	923
Brody	3	3	3	3	75	75	79	77
Mirzec	2	2	2	2	102	106	112	107
Pawłów	2	2	5	5	46	43	143	140
Wąchock	2	2	1	1	112	109	82	75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r

Wykres 13: Liczba dzieci w wieku przedszkolnym uczęszczająca do przedszkoli/punktów przedszkolnych na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2010-2012.

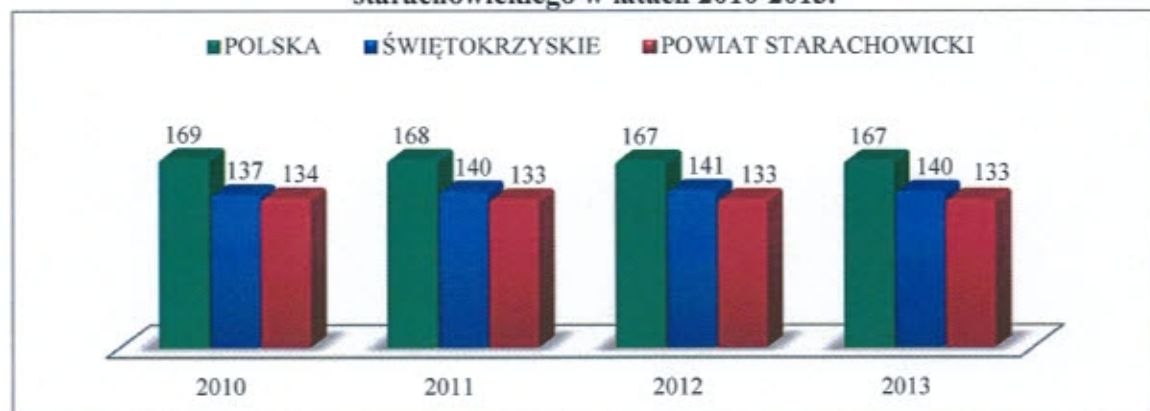
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r

Powiat Starachowicki dysponuje dodatkowo 10 domami/ świetlicami, 2 kinami, 1 muzeum, 36 przychodniami zdrowia, dwoma posterunkami policji oraz 23 bibliotekami publicznymi. W Powiecie Starachowickim w 2013 roku liczba osób wypożyczających książki na 1000 mieszkańców wynosiła 133 osoby. Jest to wynik niższy od wyniku województwa (140 osób) oraz kraju (167 osób).

Wykres 14: Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności na terenie powiatu starachowickiego w latach 2010-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
<http://www.stat.gov.pl> sierpień 2015r.

Wskaźnik ludności przypadający na jedną aptekę ogólnodostępną w 2014 roku wyniósł 2825 osób, przy czym wskaźnik ten dla województwa świętokrzyskiego wynosił 3093.

Na terenie Powiatu funkcjonuje również Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna w Starachowicach. Celem działania Poradni jest m.in. udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Poniższa tabela przedstawia liczbę wydanych orzeczeń przez Poradnię w latach szkolnych 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014.

Tabela 8: Liczba wydanych orzeczeń w latach szkolnych 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014.

Poszczególne etapy kształcenia	o potrzebie kształcenia specjalnego			o potrzebie nauczania indywidualnego		
	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Dzieci w wieku przedszkolnym	41	42	31	6	6	8
Uczniowie szkół podstawowych	167	113	173	68	66	69
Uczniowie gimnazjum	111	80	117	69	48	69
Uczniowie szkół ponadpodstawowych /ponadgimnazjalnych	34	43	67	24	10	35

Źródło: Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna w Starachowicach wrzesień 2015r.

Tabela 9: Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów w podziale na przyczyny

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Niesłyszących i słabo słyszących	26	9	13
Niewidomych i słabo widzących	21	17	31
Z niepełnosprawnością ruchową	bd	17	35
Z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim	37	42	54
Z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym	15	10	15
Z autyzmem	6	22	19
Z więcej niż jedną niepełnosprawnością	18	21	20
Zagrożonych niedostosowaniem społecznym	8	10	11
Niedostosowanych społecznie	3	1	2
O potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	8	8	9
Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania	161	124	173

Źródło: Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna w Starachowicach wrzesień 2015r.

Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej

Do zasobu instytucjonalnego pomocy społecznej na terenie Powiatu Starachowickiego należą:

- 2 Domy Pomocy Społecznej (Dom Pomocy Społecznej w Starachowicach przy ul. Bema 26 przeznaczony jest dla osób przewlekle somatycznie chorych, Dom Pomocy Społecznej im. SUE RYDER w Kałkowie – Godowie, przeznaczony dla osób w podeszłym wieku i/lub przewlekle somatycznie chorych).
- 2 Warsztaty Terapii Zajęciowej (Warsztat Terapii Zajęciowej przy Parafii Rzymsko – Katolickiej w Kałkowie – Godowie oraz Warsztat Terapii Zajęciowej przy Parafii Rzymskokatolickiej Św. Judy Tadeusza w Starachowicach).
- 3 Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze typu rodzinnego w Starachowicach
- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Stawie Kunowskim.
- Noclegownia prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starachowicach oferująca 35 miejsc noclegowych¹².
- Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej

¹² <http://www.mops.starachowice.pl/noclegownia.html>

3.6 Bezpieczeństwo publiczne

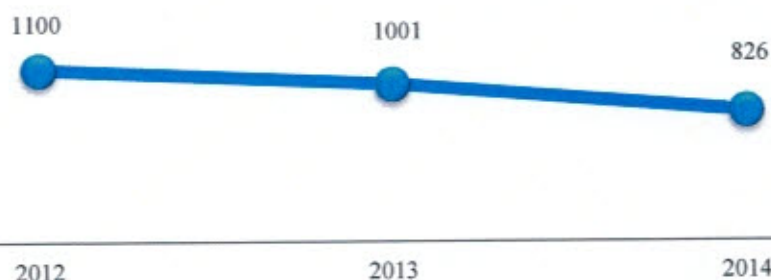
Poczucie bezpieczeństwa – lub jego brak – przesądza, o jakości życia i rozwoju społeczeństwa. Dlatego ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego należy do zasadniczych zadań instytucji państwa i samorządu oraz jest elementem niniejszej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwie piętno na jej funkcjonowaniu. Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Powiatową Komendę Policji w Starachowicach w analizowanym okresie 2012-2014 liczba popełnionych przestępstw w roku 2014 w stosunku do roku 2012 zmalała. W 2014r. najczęściej odnotowano przypadków kradzieży z włamaniem. Poniżej przedstawiono tabelarycznie kategorie przestępstw odnotowywane na terenie Powiatu Starachowickiego z podziałem na poszczególne lata.

Tabela 10: Liczba przestępstw na terenie powiatu starachowickiego w latach 2012-2014

	2012			2013		2014	
	KPP Starachowice	KP Brody	KP Wąchock	KPP Starachowice	KP Brody	KPP Starachowice	KP Brody
Zabójstwo	1	0	0	1	0	0	0
Rozboje i wymuszenia	68	1	0	26	1	36	2
Bójki i pobicia	29	0	1	22	2	29	3
Kradzieże rzeczy	296	35	11	255	36	211	30
Kradzieże z włamaniem	196	17	13	197	17	227	40
Pijani kierowcy	168	114	54	231	105	103	45
Znęcanie się nad rodziną	50	35	11	81	27	78	22

Źródło: Powiatowa Komenda Policji w Starachowicach sierpień 2015r.

Wykres 15: Liczba przestępstw na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowa Komenda Policji w Starachowicach sierpień 2015r.

3.7 Pomoc społeczna w powiecie

Pomoc społeczna zajmuje ważne miejsce w systemie zabezpieczenia społecznego. Jej rola ciągle wzrasta, gdyż zakres podmiotowy i przedmiotowy udzielanych świadczeń ulega systematycznemu rozszerzaniu. Coraz więcej osób i rodzin korzysta ze wsparcia w ramach tego systemu, a katalog spraw regulowanych przez przepisy prawa pomocy społecznej jest systematycznie rozszerzany. Podstawowym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, z którymi własnymi siłami i wykorzystując własne zasoby i możliwości nie są w stanie sobie poradzić. Jest organem (subsydiarnym) pomocniczym, ma wspierać obywateli w zaspokajaniu ich potrzeb życiowych, a nie ich wyręczać. Celem pomocy społecznej jest również zapobieganie powstawaniu marginalizacji osób i rodzin, a więc profilaktyka, która należy do najtrudniejszych zadań pomocy społecznej, bowiem wymaga większego profesjonalizmu pracowników socjalnych, współdziałania instytucji pomocy społecznej z innymi podmiotami (np. szkołą, policją) oraz większej liczby osób zaangażowanych. Główne zadania określone zostały przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U z 2015r poz.163 z późn. zm.). Zapewnienie realizacji zadań związanych z pomocą społeczną spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) oraz na organach administracji rządowej. Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, głównie opiera się na jej zasobach, które stanowią:

- kadra – osoby zatrudnione w instytucjach pomocy społecznej,
- infrastruktura – tj. zaplecze instytucjonalne, którymi dysponują ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie (np. jadłodajnie, schroniska dla osób bezdomnych, ośrodki interwencji kryzysowej, środowiskowe domy samopomocy, itp.), a także:
- finanse – czyli budżety przeznaczane na pomoc społeczną, z uwzględnieniem środków przeznaczanych na projekty systemowe skierowane do ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

W 2014 r. w Powiecie Starachowickim świadczeń pomocy społecznej udzielono 6 194 mieszkańcom, co stanowiło 6,69% ogółu ludności powiatu. W 2014 roku 66,94% świadczeniobiorców pobierało świadczenia pieniężne. Na przestrzeni ostatnich lat liczba świadczeniobiorców wzrosła o 4,95 % z 5 092 w 2012 roku do 6 194 w 2014r.

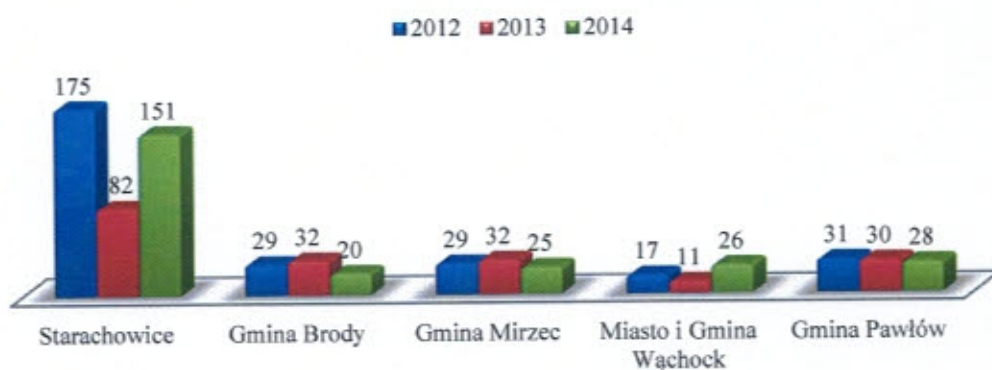
Tabela 11: Świadczenia w pomocy społecznej w latach 2012-2014

	OGÓLEM			ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE			ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Starachowice	2652	3009	2889	1770	1955	1887	1555	1733	1344
Gmina Brody	1263	1362	1312	806	832	907	771	842	787
Gmina Pawłów	1234	836	1360	792	313	943	442	523	417
Gmina Mirzec	434	475	315	233	249	229	212	234	147
Miasto i Gmina Wąchock	319	341	318	189	196	180	130	145	138
POWIAT STARACHOWICKI	5902	6023	6194	3790	3545	4146	3110	3477	2833

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

Ważnym elementem pracy z klientem zgłaszającym się po wsparcie jest kontrakt socjalny, który został wprowadzony wraz z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej. Kontrakt, jako bardzo ważne narzędzie pracy w rękach pracownika socjalnego, to pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny (ustawa o pomocy społecznej). Pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt z osobą lub rodziną w trudnej sytuacji życiowej. Kontrakt określa zasady współdziałania tych osób z ośrodkiem pomocy społecznej. Odmowa zawarcia kontraktu socjalnego lub niedotrzymywanie jego postanowień mogą stanowić podstawę do odmowy przyznania świadczenia, uchylenia decyzji o przyznaniu świadczenia lub wstrzymania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. W 2014 roku na terenie Powiatu Starachowickiego realizowano 250 kontraktów socjalnych.

Wykres 12: Liczba realizowanych kontraktów socjalnych na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

3.7.1 Ośrodki Pomocy Społecznej

Do zadań gminy w zakresie pomocy społecznej realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej, należy m.in.:

- udzielenie schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, okresowych i celowych,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- kierowanie do domu pomocy społecznej.

3.7.2 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Do zadań powiatu w zakresie wspierania rodziny i pomocy społecznej realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, należy m.in.:

- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych,
- organizowanie i prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych,
- umieszczanie osób w domach pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym,
- realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych,
- tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- pokrycie kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych,
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz kontynuację nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo - wychowawcze i inne,
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia (młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo - wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dom pomocy społecznej, domy dla matek z dziećmi i w ciąży, rodziny zastępcze, schroniska dla nieletnich, ośrodki szkolno - wychowawcze, zakłady poprawcze, itp.),
- pomoc cudzoziemcom, którzy posiadają status uchodźcy,

- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,
- prowadzenie mieszkań chronionych.

3.8 Kadra pomocy społecznej

Na terenie Powiatu Starachowickiego funkcjonuje 1 miejski, 1 miejsko - gminny oraz 3 gminne ośrodki pomocy społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Łącznie na koniec sierpnia 2015 roku w w/w instytucjach zatrudnionych było 147 pracowników, z czego 35,37% stanowili pracownicy socjalni wykonujący pracę bezpośrednio w terenie i przeprowadzający wywiady środowiskowe, 25,85% to pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania klienta. Pozostałe osoby, to pracownicy zatrudnieni do obsługi administracyjno – księgowej, funduszu alimentacyjnego, świadczeń rodzinnych. W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach na koniec 2014 roku było zatrudnionych 18 osób, w tym 4 pracowników socjalnych. O jakości świadczonych usług nie decyduje tylko liczba zatrudnionych pracowników, ale również ich wykształcenie, przygotowanie do wykonywania pracy oraz stały ich samorozwój i doksztalcanie. Zmiany przepisów prawnych, nowe obszary działań, które są powierzane jednostkom samorządu terytorialnego powodują konieczność permanentnego uzupełniania wiedzy przez pracowników służb społecznych. W omawianych latach pracownicy poszczególnych ośrodków pomocy mieli okazję korzystania ze specjalistycznych szkoleń. Poniżej w tabeli przedstawiono zasoby kadrowe w poszczególnych ośrodkach pomocy społecznej, realizujących zadania z zakresu ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 13: Zasoby kadrowe pomocy społecznej na terenie Powiatu Starachowickiego stan na 31.08.2015r.

Wyszczególnienie	Liczba zatrudnionych pracowników
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starachowicach	94 osoby
W tym pracownicy socjalni	28
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku	11
W tym pracownicy socjalni	4
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowie	13
W tym pracownicy socjalni	8
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodach	13

W tym pracownicy socjalni	6
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mircu	16
W tym pracownicy socjalni	6
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach	18
W tym pracownicy socjalni	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

3.9 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Powiecie Starachowickim

W tej części diagnozy zaprezentowane oraz poddane analizie zostaną statystyki dotyczące problemów społecznych, występujących w Powiecie Starachowickim. W 2014 r. pięcioma głównymi powodami udzielania pomocy i wsparcia były: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. W latach 2012-2013 powyższy ranking wyglądał podobnie. Powody udzielania pomocy i wsparcia według liczby rodzin korzystających w 2014 r. przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16: Powody udzielania pomocy i wsparcia (wg liczby rodzin korzystających) w Powiecie Starachowickim w roku 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

3.9.1 Bezrobocie

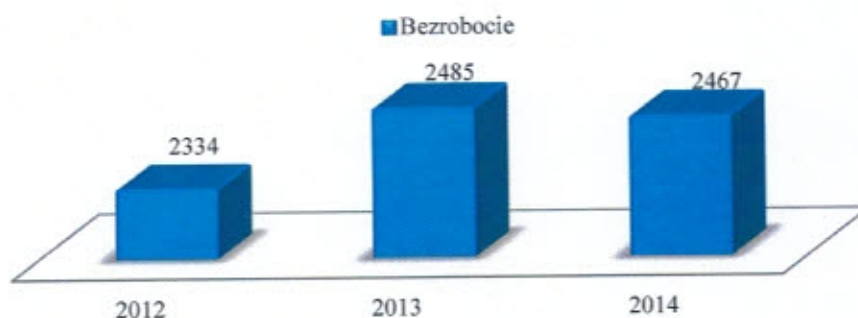
W 2014r. liczba bezrobotnych z terenu Powiatu Starachowickiego wynosiła 5 527 osób, w tym 3004 mężczyzn i 2523 kobiet, co stanowiło 6,9% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w województwie świętokrzyskim. Największą liczbę osób bezrobotnych stanowią osoby młode w wieku 25-34 lata ok. 31,67% oraz w wieku 35-44 - 24,02%. Na przestrzeni lat 2012-2014 liczba rodzin korzystających z pomocy z tytułu bezrobocia wzrosła w Powiecie Starachowickim o 133 rodziny i w 2014 r. wyniosła 2 467 rodzin. W latach 2012-2014 wzrósł również nieznacznie odsetek tych rodzin w liczbie korzystających ogółem o 0,19%. Największy odsetek rodzin korzystających z powodu bezrobocia ze wsparcia odnotowały gminy: Brody (49,67%) oraz Pawłów (33,67%). Poniższa tabela obrazuje liczbę rodzin oraz osób, jaka w ostatnich latach została wsparta przez ośrodki pomocy społecznej tytułem bezrobocia.

Tabela 14: Liczba osób i rodzin korzystająca z pomocy OPS z tytułu bezrobocia w latach 2012-2014

	2012		2013		2014		Odsetek rodzin korzystających z pomocy z tytułu bezrobocia		
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	2012	2013	2014
Gmina Brody	267	844	320	1000	302	925	29,39%	38,46%	33,67%
Gmina Pawłów	345	1226	285	998	397	1286	47,51%	49,54%	49,67%
Gmina Mirzec	167	489	170	497	168	474	30,04%	27,07%	27,27%
Gmina Wąchock	139	433	156	471	137	409	29,64%	31,77%	29,46%
Starachowice	1416	3025	1554	3448	1463	3148	24,97%	24,58%	24,22%
RAZEM	2334	6017	2485	6414	2467	6242	27,50%	28,15%	27,69%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

Wykres 17: Liczba rodzin korzystająca z pomocy ośrodków pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w latach 2012 -2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

3.9.2 Ubóstwo

W Powiecie Starachowickim w latach 2012-2014 wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tytułu ubóstwa (wzrost o 84 rodziny). W 2014 r. odsetek rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w Powiecie Starachowickim stanowił 24,28% rodzin korzystających z pomocy ogółem. Ubóstwo w Powiecie Starachowickim było na drugim miejscu zaraz po bezrobociu, jako najczęstszy powód udzielania pomocy i wsparcia. Z tego tytułu z pomocy skorzystało 2 163 rodzin. W 2014 r. niskim odsetkiem rodzin korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa w Powiecie Starachowickim charakteryzowały się gminy: Mirzec gdzie z tego tytułu korzystało z pomocy zaledwie 6 rodzin (0,97%) oraz gmina Brody (20 rodzin) 3,29% w obu przypadkach wskaźnik ten był dużo niższy od średniej powiatu, która wynosiła 24,28%. W latach 2012-2014 najwyższy odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa wystąpił w gminie Wąchock - 40,30%, 39,92%, 38,06%. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin oraz osób, jaka w ostatnich latach została wsparta przez ośrodki pomocy społecznej tytułem ubóstwa.

Tabela 15: Liczba osób i rodzin korzystająca z pomocy OPS z tytułu ubóstwa w latach 2012-2014

	2012		2013		2014		Odsetek rodzin korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa		
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	2012	2013	2014
Gmina Brody	24	38	21	38	20	29	4,27%	3,25%	3,29%
Gmina Pawłów	258	948	184	674	247	829	21,98%	24,83%	20,95%
Gmina Mirzec	7	9	7	13	6	7	1,26%	1,11%	0,97%
Gmina Wąchock	189	488	196	490	177	264	40,30%	39,92%	38,06%
Starachowice	1601	3101	1774	3572	1713	3358	27,97%	28,06%	28,36%
RAZEM	2079	4584	2182	4787	2163	4487	24,50%	24,72%	24,28%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015

3.9.3 Długotrwała lub ciężka choroba

Długotrwała choroba oznacza utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie w pełni sprawnego funkcjonowania w środowisku ze względu na stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy. Zgodnie z art. 19 pkt 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej do zadań własnych powiatu należy prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób. Na terenie Powiatu

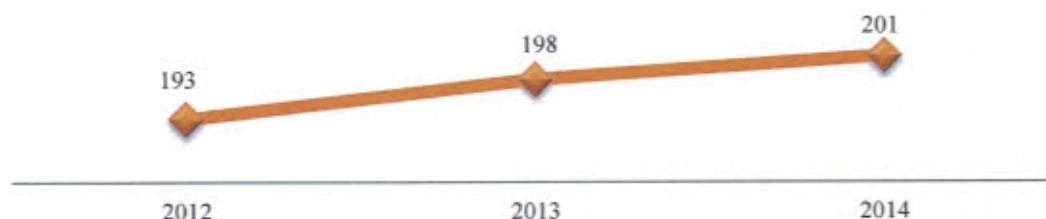

Starachowickiego funkcjonują dwa domy pomocy społecznej prowadzone przez Powiat Starachowicki:

- Dom Pomocy Społecznej w Starachowicach przy ul. Bema 26, który przeznaczony jest dla osób przewlekle somatycznie chorych.
- Dom Pomocy Społecznej im. SUE RYDER w Kałkowie – Godowie, przeznaczony dla osób w podeszłym wieku i/lub przewlekle somatycznie chorych.

Liczba osób przebywająca w Domach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Starachowickiego w ostatnich latach stopniowo wzrasta. W 2014 r. w placówkach przebywało 201 osób to o 8 osób więcej niż w 2012r. W 2014 roku do DPS przyjęto 52 nowe osoby.

Wykres 189: Liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Starachowicach listopad 2015r.

Poniższe tabele przedstawiają liczbę osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2013-2014 oraz średni koszt utrzymania mieszkańca w DPS.

Tabela 16: Liczba mieszkańców Domów Pomocy Społecznej w Powiecie Starachowickim w latach 2013-2014

L.p.	Wyszczególnienie	DPS w Starachowicach		DPS w Kałkowie Godowie	
		2013	2014	2013	2014
1.	Liczba miejsc	120	120	88	88
2.	Liczba mieszkańców – stan na 31.12.2014r.	118	117	80	84
3.	Liczba osób przyjętych w 2014r.	24	24	23	28
4.	Liczba osób, które odeszły do innych placówek w tym	21	25	21	24
	do innych placówek	1	1	1	2
	do rodziny	0	2	1	0
	usamodzielnionych	0	0	0	2
	zmarło	20	22	19	20

Źródło: Sprawozdanie z działalności i sytuacji finansowej za 2014 rok Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach oraz nadzorowanych jednostek organizacyjnych

Tabela 17: Zestawienie średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w Domach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2013 - 2014

Lp.	Nazwa jednostki	Rok 2013	Rok 2014
1.	Dom Pomocy Społecznej im. SUE RYDER w Kałkowie – Godowie	2 923,81 zł	2 919,79 zł
2.	Dom Pomocy Społecznej w Starachowicach	2 821,00 zł	2 855,83 zł

Źródło: Sprawozdanie z działalności i sytuacji finansowej za 2014 rok Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach oraz nadzorowanych jednostek organizacyjnych

Ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu zapewniają osobom długotrwale chorym pomoc w postaci usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych w zakresie pielęgnacji, bądź też specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2014 r. ze świadczeń z tego tytułu skorzystało 1745 rodzin, jednak rzeczywistą pomoc uzyskało 3 655 osób w nich żyjących. W ciągu ostatnich trzech lat liczebność tej grupy świadczeniobiorców na terenie Powiatu Starachowickiego wzrosła o 178 rodzin, odsetek rodzin korzystających z pomocy z tego powodu wzrósł o 0,19 punktów procentowych i wyniósł w 2014 roku 19,59%. Obserwując uwarunkowania demograficzne (a przede wszystkim wzrost trwania średniej długości życia) w kolejnych latach należy się spodziewać wzrostu tej kategorii beneficjentów pomocy społecznej.

Tabela 17: Liczba osób i rodzin korzystająca z pomocy OPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2012-2014

	2012		2013		2014		Odsetek rodzin korzystających z pomocy z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby		
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	2012	2013	2014
Gmina Brody	87	201	98	236	84	189	15,48%	15,17%	13,82%
Gmina Pawłów	187	555	99	313	228	588	15,93%	13,36%	19,34%
Gmina Mirzec	50	193	55	212	49	187	34,35%	33,44%	35,58%
Gmina Wąchock	36	170	34	138	28	121	4,26%	4,28%	5,16%
Starachowice	1082	2039	1220	2428	1196	2290	18,90%	19,30%	19,80%
RAZEM	360	1119	286	899	389	1085	18,47%	18,67%	19,59%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

3.9.4 Niepełnosprawność

Niepełnosprawność w Powiecie Starachowickim zajmuje czwarte miejsce, zaraz po długotrwałej lub ciężkiej chorobie, bezrobociu i ubóstwie, w zestawieniu najczęstszych powodów przyznawania pomocy i wsparcia. Z roku na rok zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu. Potwierdzają to zarówno dane dotyczące wypłacanych zasiłków dla osób niepełnosprawnych jak i informacje na temat składanych wniosków o pomoc do PCPR.

Wykres 19: Liczba wniosków złożonych na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych w stosunku do liczby korzystających z wsparcia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Starachowicach, listopad 2015r.

W 2014 roku do PCPR-u w Starachowicach na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych wniosek złożyło 240 osób niepełnosprawnych. Z dofinansowania ze środków PFRON skorzystało natomiast 137 osób niepełnosprawnych oraz 81 opiekunów osób niepełnosprawnych na łączną kwotę 193 456 zł w tym (dorośli niepełnosprawni - 103 osoby na kwotę 102 951 zł, dzieci niepełnosprawne – 34 osoby na kwotę 35 108 zł, opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych - 48 osób na kwotę 32 680 zł, opiekunowie dzieci niepełnosprawnych - 33 osoby na kwotę 22 717 zł.). W 2014r. z dofinansowania na sprzęt rehabilitacyjny w powiecie skorzystało 207 osób niepełnosprawnych na likwidację barier architektonicznych 80 osób (z pośród 106 złożonych wniosków). Potrzebę wsparcia osób niepełnosprawnych na terenie powiatu potwierdzają również dane dotyczące corocznie przyznanych kwot na działania związane z osobami niepełnosprawnymi. Poniższa tabela

obrazuje wydatkowanie środków PFRON przez PCPR na rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych w latach 2011 – 2014.

Tabela 18: Wydatkowanie środków PFRON przez PCPR na rehabilitację społeczną w latach 2011 - 2014

Rodzaje dofinansowań	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.
1.Turnusy rehabilitacyjne	67 425 zł	210 299 zł	95 000 zł	193 456 zł
2.Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny	221 961 zł	274 244 zł	138 809 zł	123 381 zł
3.Bariery architektoniczne, techniczne, w komunikowaniu się	54 390 zł	170 000 zł	151 658 zł	135 900 zł
4.Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji	5 180 zł	10 456 zł	7 400 zł	7 530 zł
5.Dofinansowanie działalności WTZ	1 127 700 zł	1 193 700 zł	1 193 700 zł	1 259 700 zł
RAZEM:	1 476 656 zł	1 858 699 zł	1 586 567 zł	1 719 967 zł

Źródło: Sprawozdanie z działalności i sytuacji finansowej za 2014 rok Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach oraz nadzorowanych jednostek organizacyjnych

Wykres 20: Wydatkowanie środków PFRON przez PCPR na rehabilitację społeczną w latach 2011 - 2014

2011 2012 2013 2014

Źródło: Sprawozdanie z działalności i sytuacji finansowej za 2014 rok Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach oraz nadzorowanych jednostek organizacyjnych

W 2014 roku na podstawie Umowy nr AS3/000011/13/D zawartej pomiędzy Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych a Powiatem Starachowickim PCPR w Starachowicach realizowało pilotażowy program „Aktywny Samorząd”. Głównym celem programu było wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Dofinansowanie ze środków PFRON w ramach ww. programu osoby niepełnosprawne otrzymały w ramach 2 modułów: Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową (pomoc otrzymało 32 osoby) Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym (wsparcie otrzymało 155 osób).

Na terenie Powiatu Starachowickiego funkcjonują 2 warsztaty terapii zajęciowej, w których biorą udział osoby niepełnosprawne:

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Parafii Rzymsko – Katolickiej w Kałkowie – Godowie, do którego uczęszcza 45 osób niepełnosprawnych.
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Parafii Rzymskokatolickiej Św. Judy Tadeusza w Starachowicach, do którego uczęszcza 30 osób niepełnosprawnych.

Działalność WTZ jest współfinansowana ze środków PFRON i powiatu. Otrzymane środki na pokrycie działalności warsztatów przekazywane są wymienionym jednostkom w transzach kwartalnych. Na działalność obydwu jednostek w 2013r. przekazano kwotę:

- WTZ w Starachowicach- 562 667,00 zł,
- WTZ w Kałkowie – Godowie - 839 800,00 zł.

Głównym kierunkiem działalności WTZ jest rehabilitacja zawodowa i społeczna jej uczestników. Warsztaty działają w oparciu o regulamin organizacyjny określający szczegółowo zadania do realizacji. Zajęcia w warsztatach są prowadzone zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii przygotowanym dla każdego uczestnika warsztatu. Program ten obejmuje szczegółowo formy rozwijania umiejętności życia codziennego, przygotowanie uczestnika do życia w środowisku społecznym, rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy oraz umiejętności zawodowych. Nauka teoretyczna różnych czynności odbywa się w poszczególnych pracowniach, które umożliwiają rozwinięcie tych umiejętności niezbędnych w późniejszym wykonywaniu zadań. Wykorzystywane są różne techniki terapii zajęciowej, które pozwalają uzyskać lepsze postępy uczestników w zakresie zaradności osobistej, samodzielności i rehabilitacji¹³.

Pomoc osobom niepełnosprawnym oferują również ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu W 2014 r. ze wsparcia ośrodków z tego tytułu skorzystało 1 397 rodzin (2791 osób), natomiast w 2013 r. – 1 341 rodzin (2731 osób).

¹³ Sprawozdanie z działalności i sytuacji finansowej za 2014 rok PCPR w Starachowicach.

Wykres 21: Liczba rodzin korzystających z pomocy z tytułu niepełnosprawności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

3.9.5 Wsparcie rodzin i piecza zastępcza

Wsparcie rodziny

Organizowanie wsparcia w formie pracy z rodziną to obowiązek gminnych instytucji samorządowych. Główną rolę w świadczeniu tej formy wsparcia odgrywają ośrodki pomocy społecznej (zadania te mogą być także zlecane przez gminę/miasto innym podmiotom). Zgodnie z *Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* praca z rodziną przyjmuje w szczególności takie formy, jak:

- udzielanie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- prowadzenie terapii i mediacji;
- świadczenie usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- udzielanie pomocy prawnej, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- organizowanie grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe.

W celu wsparcia rodzin przeżywających trudności, jednostki samorządu terytorialnego mogą zatrudniać asystentów rodziny. Powołanie asystenta rodziny do 2015 r. było zadaniem fakultatywnym dla gmin. Natomiast, zgodnie z *Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, od 1 stycznia 2015 r. zatrudnienie asystenta rodziny jest dla gmin obligatoryjne. Pod koniec sierpnia 2015 r. we wszystkich gminach Powiatu Starachowickiego zatrudnionych było zaledwie 6 asystentów rodziny. W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzina, przy współpracy asystenta, może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Jest to rodzina z bezpośredniego otoczenia dziecka, czyli np. sąsiedzi czy rodzina zaprzyjaźniona. Rodziny przeżywające trudności w pełnieniu swoich funkcji mogą ponadto korzystać ze świadczeń pomocy społecznej. Z powodu

bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2014 r. pomoc uzyskało 535 rodzin z powiatu (1840 osób w nich żyjących).

Tabela 19: Liczba osób i rodzin korzystająca z pomocy OPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

	2012		2013		2014		Odsetek rodzin korzystających z pomocy z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych		
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	2012	2013	2014
Gmina Brody	20	77	23	85	15	58	3,56%	3,56%	2,47%
Gmina Pawłów	42	170	28	111	37	137	3,58%	3,78%	3,14%
Gmina Mirzec	50	193	55	212	49	187	8,99%	8,76%	7,95%
Gmina Wąchock	36	170	34	138	28	121	7,68%	6,92%	6,02%
Starachowice	1082	2039	1220	2428	1196	2290	7,02%	7,40%	6,72%
RAZEM	1230	2649	1360	2974	1325	2793	6,48%	6,89%	6,01%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

Pieczą zastępczą

Organizacja pieczy zastępczej jest zadaniem własnym powiatu. Ma ona zapewnić pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka. Wyróżniamy rodzinną pieczę zastępczą i instytucjonalną pieczę zastępczą.

Rodzinna pieczę zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zabezpiecza ona pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub, gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Formami pieczy zastępczej są:

1. rodzina zastępcza
  - a) spokrewniona,
  - b) niezawodowa¹⁴ - umieszcza się w niej w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa),

¹⁴ Rodziny niezawodowe - tworzone są przez małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępniymi lub rodzeństwem dziecka, w tym przez osoby z dalszej rodziny lub też niespokrewnione z

c) zawodowa¹⁵ – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa), w tym:

- zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2010 Nr 33, poz. 178 z późn. zm.), małoletnie matki z dziećmi,
  - zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
2. rodzinny dom dziecka – w tym samym czasie może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa).

Zarządzeniem nr 97/2011 Starosty Starachowickiego z dnia 4.11.2011 w sprawie wyznaczenia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, powierzono realizowanie zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach. W PCPR w Starachowicach funkcjonował w 2014r. Dział do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, w którym zatrudnionych było 3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i 1 pracownik socjalny. Koordynatorzy rodzinnej opieki zastępczej objęli opieką 58 rodzin zastępczych, natomiast pracownik socjalny zajmował się 40 rodzinami zastępczymi. Dodatkowo w 2014 roku w PCPR-e zatrudniony był prawnik i psycholog do realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej. Psycholog miał za zadanie udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym i dzieciom w nich umieszczonym, min. poprzez poradnictwo, rozmowy, pomoc w diagnozowaniu i rozwiązywaniu problemów. Psycholog brał udział w tworzeniu i prowadził

---

dziećmi. Rodzinie zastępczej niezawodowej przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej w kwocie nie niższej niż 1000 zł miesięcznie.

¹⁵ Rodziny zawodowe - oprócz świadczenia pieniężnego na utrzymanie każdego umieszczonego w niej dziecka, rodzinie zawodowej przysługuje także wynagrodzenie w wysokości minimum 2.000 zł miesięcznie (brutto). W zawodowej rodzinie zastępczej umieszcza się dzieci na pobyt długoterminowy lub w przypadku rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego na pobyt okresowy, do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy (w szczególnych sytuacjach pobyt może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej). W przypadku tego typu rodzin wysokość wynagrodzenia jest zależna od liczby i stanu zdrowia umieszczonych dzieci, przy czym rodzina zastępcza otrzymuje wynagrodzenie także za okres pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka.

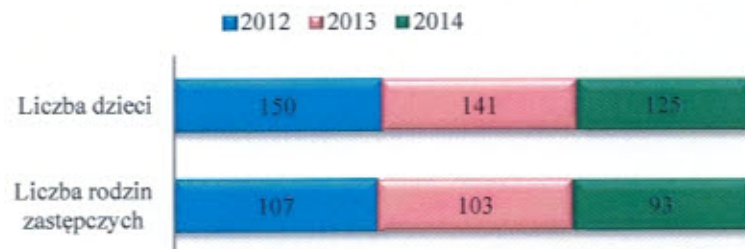

grupę wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych. W zadaniach psychologa znalazła się również diagnoza kandydatów kierowanych na szkolenie PRIDE.

Prawnik miał za zadanie udzielanie pomocy w szczególności w zakresie prawa rodzinnego, przygotowywania dokumentacji, pism, pozwów alimentacyjnych. Ponadto pomoc prawna obejmuje porady dla pracowników PCPR w sprawach dotyczących realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej.

W 2014 r. na terenie Powiatu Starachowickiego funkcjonowało 93 rodziny zastępcze, w tym 74 rodziny zastępcze spokrewnione, 16 rodzin niezawodowych i 3 rodziny zawodowe, w których przebywało 125 dzieci. Działały również 3 rodzinne domy dziecka, w których wychowywało się 22 dzieci. W latach 2012- 2014 liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych stopniowo spadała.

Wykres 23: Liczba dzieci i rodzin zastępczych na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Starachowicach wrzesień 2015r.

W 2014 r. na funkcjonowanie rodzin zastępczych na terenie Powiatu Starachowickiego przeznaczona została kwota 1 300 421 zł.

Tabela 20: Rodzaje rodzin zastępczych, świadczeń i kwota świadczeń przekazanych w 2014r.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej	Świadczenia na pokrycie kosztów Utrzymania dziecka	Dodatek z tytułu Niepełnosprawności	Świadczenia jednorazowe na wprowadzenie dziecka	Dofinansowanie do wypoczynku dziecka	Św. jednorazowe lub okresowe na zdarzenia losowe
Rodziny zastępcze spokrewnione	875 574,00	24 208,00	5 747,00	0	110,00
Rodziny zastępcze niezawodowe	318 184,00	7 200,00	1 500,00	0	0
Rodziny zastępcze zawodowe: specjalistyczne. o charakterze pogotowia	106 663,00	5 708,00	4 688,00	0	2172,00

rodzinnego					
Rodzinne domy dziecka	153 616,00	5006,00	9 643,00	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności i sytuacji finansowej za 2014 rok Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach oraz nadzorowanych jednostek organizacyjnych

Institutionalna piecza zastępcza na poziomie powiatów jest sprawowana w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych, które są prowadzone, jako placówki typu:

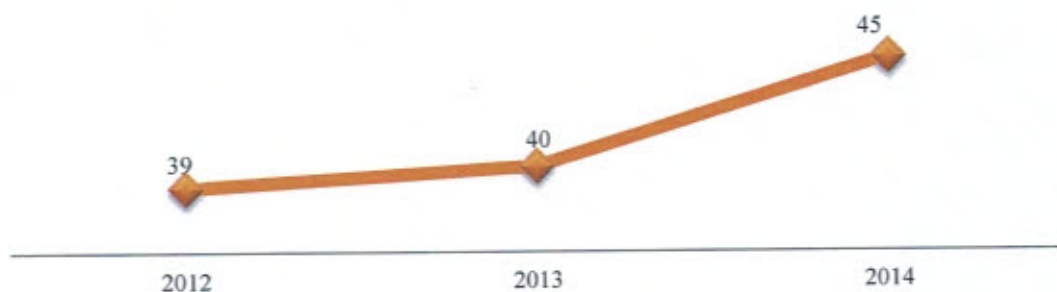
1. Interwencyjnego – zapewniają doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,
2. Rodzinnego – wychowują dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwiają wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu, współpracują z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodzin,
3. Socjalizacyjnego – zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizują przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewniają dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmują dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
4. Specjalistyczno-terapeutycznego – sprawują opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.

Na terenie Powiatu Starachowickiego działają 4 placówki opiekuńczo- wychowawcze w tym 3 typu rodzinnego. W 2014 r. z usług tych placówek skorzystało łącznie 45 dzieci (o 5 więcej niż w 2013r. i 6 więcej niż w 2012r.). W roku 2014 na funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych Powiat Starachowicki przeznaczył kwotę 799 317,94 zł. Poniżej

przedstawiamy wykres obrazujący liczbę dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu w latach 2012-2014.

Wykres 22: Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Starachowicach listopad 2015r.

Poniższa tabela obrazuje liczbę dzieci w poszczególnych placówkach według stanu na dzień 31.12.2014r.

Tabela 20: Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie Powiatu Starachowickiego stan na dzień 31.12.2014r.

L.p.	Wyszczególnienie	POW w Stawie Kunowskim	POW nr 1 Starachowice ul. Warszawska 3	POW nr 2 Starachowice ul. Moniuszki 15	POW nr 3 Starachowice ul. Różana 1
1.	Liczba miejsc	20	8	6	8
2.	Liczba dzieci stan na 31.12.2014r.	22	7	6	10
3.	Liczba dzieci umieszczonych w 2014r.	7	4	0	0
4.	Liczba dzieci, które opuściły placówkę	4	3	0	0

Źródło: Źródło: Sprawozdanie z działalności i sytuacji finansowej za 2014 rok Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach oraz nadzorowanych jednostek organizacyjnych

Zgodnie z art. 180 pkt. 13 lit. b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy finansowanie pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym placówki opiekuńczo – wychowawcze. PCPR w Starachowicach wypłaciło w 2014 r. usamodzielnianym wychowankom placówek opiekuńczo

– wychowawczych świadczenia na kontynuowanie nauki w wysokości 28 132 zł oraz świadczenie na usamodzielnienie w wysokości 6 588 zł.

Zgodnie z zapisami art. 140 Ustawy z dnia 09.06.2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobom usamodzielnianym przyznaje się pomoc na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie. W 2014 r PCPR przekazało 235 067,00 zł osobom usamodzielnianym.

Tabela 22: Rodzaj świadczeń i kwota na formy usamodzielnień.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej, z jakich usamodzielnia się wychowanek	Kontynuacja nauki	Usamodzielnienie finansowe	Usamodzielnienie na zagospodarowanie
Rodziny zastępcze spokrewnione	171 010,00	6 588,00	24 264,00
Rodziny zastępcze niezawodowe	20 764,00	0	6 441,00
Rodziny zastępcze zawodowe: - specjalistyczne - o charakterze pogotowia rodzinnego	6 000,00	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności i sytuacji finansowej za 2014 rok Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach oraz nadzorowanych jednostek organizacyjnych

Zgodnie z art. 19 pkt. 6 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych powiatu należy przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze. W 2014 roku z pomocy PCPR w tym zakresie skorzystało 6 osób – 2 osoby otrzymały pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki po opuszczeniu młodzieżowego ośrodka wychowawczego, 6 po opuszczeniu zakładu karnego.

3.9.6 Uzależnienia, przemoc w rodzinie, trudności po opuszczeniu zakładów karnych

W Powiecie Starachowickim pomoc i wsparcie w 2014r. udzielane były również z powodu: alkoholizmu (407 rodzin) zdarzenia losowe (54 rodzin), sytuacja kryzysowa (49), przemoc (47), trudności po opuszczeniu zakładów karnych (44).

Tabela 21: Liczba rodzin korzystająca z pomocy OPS z tytułu alkoholizmu, przemocy, zdarzeń losowych, kryzysowych, trudności po opuszczeniu zakładów karnych w latach 2012-2014

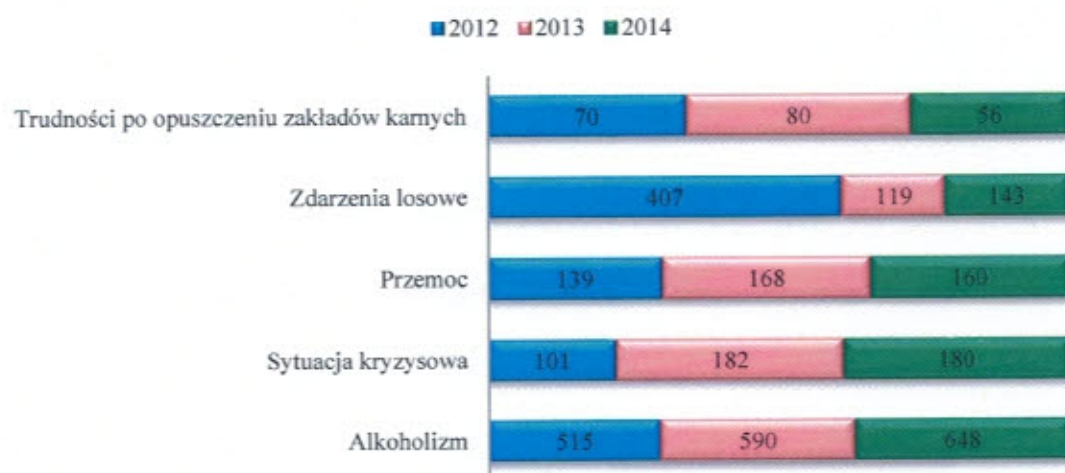
	2012	2013	2014
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	52	53	44

Przemoc	36	45	47
Sytuacja kryzysowa	34	51	49
Zdarzenia losowe	174	41	54
Alkoholizm	336	374	407

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

Wykres 23: Liczba osób korzystająca z pomocy OPS z tytułu alkoholizmu, przemocy, zdarzeń losowych, kryzysowych, trudności po opuszczeniu zakładów karnych w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

3.9.7 Podsumowanie

Na przestrzeni lat 2010-2014 liczba osób długotrwale bezrobotnych wzrosła z 944 do 1414 osób. W latach 2010-2014 zauważalny był wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym rejestrujących się w urzędzie pracy. Niepokojącym zjawiskiem w latach 2010-2014 był spory odsetek młodych bezrobotnych w wieku 18-34 lata wśród wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych. W latach 2010-2014 wzrósł również procentowy udział osób w wieku 55+ w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych ogółem. W 2014 r. świadczenia pomocy społecznej w powiecie przyznano 6 194 osobom, co stanowiło 6,69% ogółu liczby ludności Powiatu Starachowickiego. Podobnie jak w województwie, pięcioma głównymi powodami udzielania pomocy i wsparcia w powiecie były bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność i bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Obszar, który wymaga szczególnej uwagi to działania środowiskowe, przede wszystkim zwiększenie dostępu do wysokiej, jakości, zróżnicowanych form wsparcia środowiskowego dla mieszkańców Powiatu Starachowickiego, w szczególności adresowanych dla seniorów oraz osób niepełnosprawnych. Tylko w 2014 roku do PCPR-u w Starachowicach na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych wnioski złożyło 240 osób niepełnosprawnych. (z dofinansowania skorzystało natomiast 137 osób niepełnosprawnych oraz 81 opiekunów). Z dofinansowania na sprzęt rehabilitacyjny w powiecie skorzystało 207 osób niepełnosprawnych na likwidację barier architektonicznych 80 osób (z pośród 106 złożonych wniosków). Na terenie powiatu funkcjonuje 93 rodziny zastępcze, w tym 74 rodzin zastępczych spokrewnionych, 16 rodzin niezawodowych i 3 rodziny zawodowe. Działały również 3 rodzinne domy dziecka. Łącznie, w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 147 dzieci). Ponadto w gminach Powiatu Starachowickiego na dzień 27.09.2015r. funkcjonowała mała liczba asystentów rodziny (6) w stosunku do potrzeb.

3.10 Działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie Powiatu Starachowickiego

Zarówno Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, jak i ośrodki pomocy społecznej realizują i organizują szereg działań skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Do najważniejszych działań, jakie są podejmowane bez wątpienia należy zaliczyć działania skierowane do osób bezrobotnych, starszych, niepełnosprawnych, oraz osób uzależnionych.

Na terenie Powiatu Starachowickiego działają 4 kluby AA. 2 grupy w Starachowicach (Grupa AA „Promyk” Grupa AA „Przyjaciele”) i po jednej grupie w Gminie Brody, i Mieście i Gminie Wąchock (Grupa AA „UWOLNIENIE”).

Pomoc dla osób starszych i samotnych na terenie powiatu realizowana jest m.in. poprzez:

- Przyjmowanie zgłoszeń o osobach wymagających pomocy,
- Rozpoznawanie środowiska,
- Umieszczenia osób w Domach Pomocy Społecznej
- Kontakt z rodzinami osób starszych,
- Informowanie osób o możliwościach pomocy i współpracy w zakresie pomagania w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb,
- Prowadzenie procedury Niebieskiej Karty,
- Monitorowanie sytuacji (u osób dotkniętych przemocą) w miejscu zamieszkania przez pracownika OPS i dzielnicowego,
- Podejmowanie współpracy z członkami rodziny celem pomocy osobom dotkniętym przemocą,
- Informowanie osób dotkniętych przemocą o możliwościach pomocy na terenie gminy,
- Zachęcanie do podejmowania aktywności w życiu publicznym, m.in. w spotkaniach kulturalnych, wystawach, projekcjach filmowych.

Na terenie Powiatu Starachowickiego znajdują się trzy Domy Pomocy Społecznej (w tym 2 prowadzone przez Powiat Starachowicki i 1 prywatny – DPS „RELAKS” w Brodach, które oferują wsparcie i opiekę dla osób starszych. Na terenie Miasta i Gminy Wąchock 6 osób korzysta z usług opiekuńczych. Od 2014 roku na terenie Gminy Mirzec działa również Rodzinny Dom Opieki dla Osób Starszych „HELENA” zapewniający pomoc w wykonywaniu

codziennych obowiązków, wsparcie, życzliwość, indywidualne podejście do potrzeb pensionariuszy oraz profesjonalną, całodobową opiekę wykwalifikowanego personelu. Osoby starsze oraz niepełnosprawne korzystają z usług opiekuńczych. Obecnie pomocą w formie usług opiekuńczych objęte jest 29 osób. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mircu organizuje również szereg spotkań dla osób starszych i samotnych m.in. „Dzień Emeryta”, „Spotkanie Oplatkowe” oraz „Wigilię dla samotnych”. Na chwilę obecną łącznie ze wsparcia tutejszego Ośrodka korzysta około 70 osób starszych. Na terenie Powiatu funkcjonują również organizacje wspierające osoby starsze oraz inne osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Są to: na terenie miasta Starachowice Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Niepełnosprawni Plus, PCK, Armia Zbawienia.

Wsparcie osób niepełnosprawnych na terenie powiatu odbywa się poprzez:

- Informowanie osób o prawach i uprawnieniach wynikających z systemu pomocy społecznej oraz o instytucjach zajmujących się pomocą niepełnosprawnym,
- Informowanie o możliwościach opieki z Działu Usług Opiekuńczych,
- Przyznawanie zasiłków stałych,
- Wsparcie finansowe w formie zasiłków celowych, pomocy rzeczowej,
- Informowanie o możliwościach różnego typu dofinansowań dla osób niepełnosprawnych ze środków PCPR, PFRON,
- Informowanie o przysługujących zniżkach dla osób niepełnosprawnych,
- Zachęcanie do aktywności zawodowej i podejmowanie pracy m.in. w zakładach pracy chronionej,

Na terenie powiatu funkcjonują organizacje, które swoją działalnością wspierają osoby niepełnosprawne: Gminne Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych przy Klasztorze Cystersów (Miasto i Gmina Wąchock), Świętokrzyska Podkowa, Radość, Przyjacielska Dłoń (Gmina Pawłów), Starachowicki Klub „AMAZONKI” Polski Związek Niewidomych, Polski Związek Głuchych, Stowarzyszenie „Niepełnosprawni Plus”, Stowarzyszenie na rzecz Osób z Autyzmem i Zaburzeniami Pokrewnymi „Otwórzmy Świat”, Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Diecezji Radomskiej, Oddział w Starachowicach. W 2014 roku w całym powiecie z powodu niepełnosprawności ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej skorzystało (1397 rodzin- 2791 osób). Osoby niepełnosprawne wspierane są również przez PCPR. Wsparcie

jest udzielane zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W 2014 roku w Powiecie Starachowickim realizowane były następujące działania dla osób niepełnosprawnych:

3.10.1 Dofinansowania w zakresie rehabilitacji społecznej.

- a Dofinansowanie do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych. Z dofinansowania ze środków PFRON skorzystało 137 osób niepełnosprawnych oraz 81 opiekunów na łączną kwotę 193 456 zł.
- b Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. W 2014r. na dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze złożono 322 wnioski na kwotę 164 964 zł. Wyplacono dofinansowanie do 207 wniosków na kwotę 123 381 zł, w tym dla 8 osób do sprzętu rehabilitacyjnego na kwotę 4 562 zł. Największą liczbę stanowiły dofinansowania do zakupu wózków inwalidzkich, balkoników, pieluchomajtek, cewników, obuwia ortopedycznego, aparatów słuchowych oraz wszelkiego rodzaju protez.
- c Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych. W 2014r. na dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych wniosek złożyło 106 osób niepełnosprawnych. Dofinansowanie otrzymało 80 osób niepełnosprawnych na łączną kwotę 135 900 zł, w tym:
- bariery architektoniczne - 13 osób na kwotę 62 683 zł
  - bariery techniczne - 37 osób na kwotę 29 218 zł
  - bariery w komunikowaniu się – 30 osób na kwotę 43 999 zł.
  - Zakres tego zadania obejmuje głównie dofinansowania do remontów łazienek, wykonania podjazdów dla wózków inwalidzkich, zakupu pralki automatycznej, zakupu komputera, zakupu aparatu telefonicznego.
- d Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych
- W 2014 roku zawarto 5 umów na dofinansowania dla 192 osób ogólną kwotę 7 530 zł, z czego :
- Starachowicki Klub „AMAZONKI” dla 47 osób – 2 000 zł
  - Polski Związek Niewidomych dla 50 osób – 2 000 zł
  - Polski Związek Głuchych dla 20 osób - 600 zł
  - Gminne Stowarzyszenie Niepełnosprawnych w Wąchocku dla 20 osób – 930 zł
  - Stowarzyszenie „Niepełnosprawni Plus” dla 52 osób – 2 000 zł

3.10.2 Dofinansowania w zakresie rehabilitacji zawodowej:

Osoby niepełnosprawne z terenu powiatu otrzymują również wsparcie z zakresu rehabilitacji zawodowej, które oferuje Zespół ds. Polityki Społecznej w Starostwie Powiatowym. Wsparcie jest przekazywane w następujących formach:

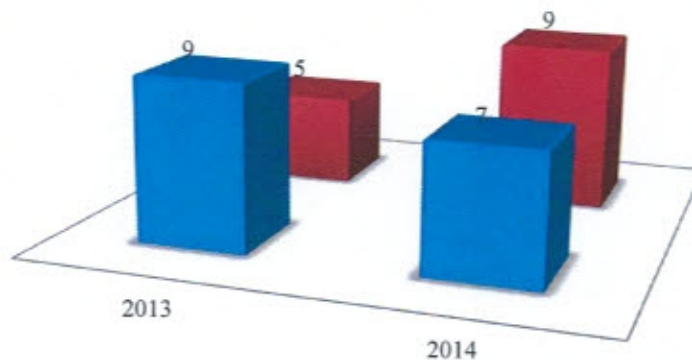
1. Dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z:
  - Wyposażeniem stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej.
  - Adaptacją pomieszczeń zakładu pracy dla potrzeb osób niepełnosprawnych, w szczególności poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla tych osób, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.
  - Adaptacją lub nabyciem urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy.
  - Zakupem i autoryzacją oprogramowania na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.
  - Rozpoznaniem przez służby medycyny pracy potrzeb.
  - Szkoleniem zatrudnionych osób niepełnosprawnych.
2. Przyznawanie osobie niepełnosprawnej, zarejestrowanej w Powiatowym Urzędzie Pracy, jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, jednorazowych środków finansowych PFRON na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.
3. Przyznawanie osobie niepełnosprawnej prowadzącej działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne dofinansowania, ze środków PFRON, do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności.
4. Realizowanie programów celowych PFRON przyjętych do wykonywania przez Zarząd Powiatu.

W 2014 roku wsparcie na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej otrzymało 7 osób niepełnosprawnych. Zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z wyposażeniem, adaptacją stanowiska pracy zakupem odpowiedniego sprzętu dla osoby niepełnosprawnej w 2014 r otrzymało 9 firm.

Wykres 24: Liczba osób i firm korzystających ze wsparcia Starostwa Powiatowego w latach 2013- 2014

- Liczba osób niepełnosprawnych otrzymało dofinansowanie na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- Liczba firm otrzymało dofinansowanie na wyposażenie stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespół ds. Polityki Społecznej

Działania realizowane przez ośrodki pomocy społecznej, skierowane do osób niepełnosprawnych to m.in.:

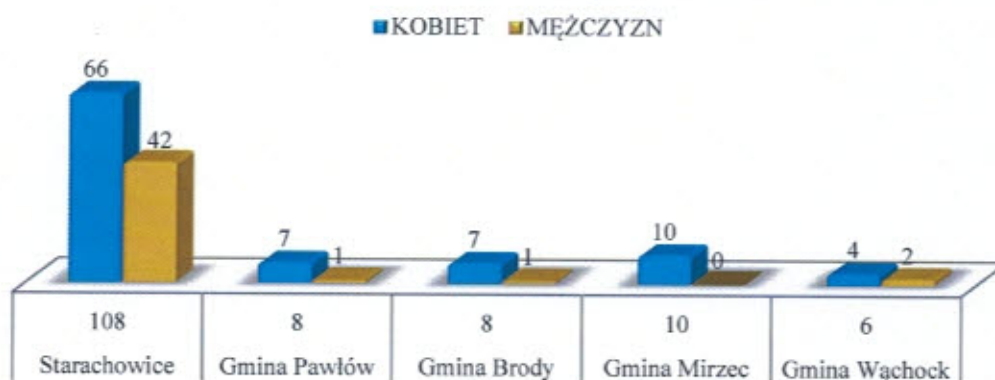
- Sporządzanie pełnej dokumentacji do pozyskania środków na zorganizowanie prac społecznie użytecznych dla klientów MOPS,
- Kierowanie osób bezrobotnych po aktualne oferty pracy do PUP po uprzednich rozmowach z pracownikiem PUP,
- Kierowanie osób z przewlekłymi schorzeniami do ustalenia stopnia niepełnosprawności,
- Wyszukiwanie ofert pracy z bazy internetowej i przekazywanie osobom bezrobotnym,
- Aktywizacja zawodowa klientów poprzez uczestnictwo w projekcie KIS,
- Zawieranie kontraktów do uczestnictwa w projekcie KIS i w pracach społecznie użytecznych,
- Monitorowanie nowych ofert szkoleń i kursów z instytucji szkolących z terenu miasta,
- Pomoc w pisaniu CV oraz pism motywacyjnych,
- Udostępnianie klientom możliwości korzystania z komputera oraz Internetu w celu sporządzenia pisma motywacyjnego,
- Umawianie klientów z pracodawcami w celu przeprowadzenia rozmów kwalifikacyjnych

- Rekrutacja osób chętnych do odbycia kursów zawodowych do instytucji szkolących,
- Praca z klientem w celu właściwego przygotowania się do rozmowy kwalifikacyjnej z pracodawcą.
- Organizacja szkoleń i kursów zawodowych dla osób bezrobotnych
- Organizacja wsparcia dla osób bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym przy użyciu środków z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Na terenie Powiatu Starachowickiego wszystkie ośrodki pomocy społecznej od kilku lat realizowały projekty systemowe. W ramach działań w 2014r. ze wsparcia w ramach tychże projektów skorzystało 140 osób w tym 94 kobiety i 46 mężczyzn.

Wykres 25: Liczba osób biorąca udział w projektach systemowych realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej w roku 2014

Źródło: Opracowanie wysłane na podstawie danych OPS z terenu Powiatu Starachowickiego wrzesień 2015r.

IV. Analiza SWOT

Analiza SWOT stała się podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i mocnych stron polityki rozwiązywania problemów społecznych oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed strategią rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Starachowickim. **SWOT** zawiera określenie czterech grup czynników:

„mocnych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony powiatu w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, które należy wykorzystać sprzyjając będą jego rozwojowi (utrzymać je, jako mocne i na których należy oprzeć jego przyszły rozwój);

„słabych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony polityki rozwiązywania problemów społecznych, które niewyeliminowane utrudnią jej rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);

„szans” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Powiatu Starachowickiego, ale które mogą być traktowane, jako szanse, i przy odpowiednio podjętych działaniach mogą być wykorzystane, jako czynniki sprzyjające rozwojowi polityki rozwiązywania problemów społecznych;

„zagrożeń” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności, ale które mogą stanowić zagrożenie dla skutecznej realizacji polityki rozwiązywania problemów społecznych (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na zarządzanie obszarem tej polityki).

Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów polityki rozwiązywania problemów społecznych przyjętych w założeniach do części strategicznej tego dokumentu. Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach polityki rozwiązywania problemów społecznych i stojących przed nią szansach i zagrożeniach jest uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach polityki rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Starachowickiego ułożonych przekrojowo. Analiza SWOT jest kontynuacją oraz podsumowaniem diagnozy stanu i w niej znajduje uzasadnienie większość rozstrzygnięć.

Tabela 22: Analiza SWOT

RYNEK PRACY	
Mocne Strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcjonowanie Starachowickiej Strefy Ekonomicznej. 2. Spadek stopy bezrobocia w powiecie w ostatnich latach. 3. Tworzenie nowych miejsc pracy - wzrasta liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON. 4. Wykwalifikowana kadra instytucji rynku pracy przygotowana do kompleksowego wsparcia osób bezrobotnych. 5. Wdrażanie lokalnych programów aktywizacji zawodowej skierowanych dla osób bezrobotnych, szczególnie długotrwale bezrobotnych i osób bez kwalifikacji zawodowych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża liczba osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 25-34 lata ok. 31,67% oraz w wieku 35-44 - 24,02% w stosunku do ogółu bezrobotnych. 2. Wysoki liczba osób długotrwale bezrobotnych (1414 osób). 3. Duża ilość bezrobotnych w kategoriach uznanych, jako szczególnie na rynku pracy (najmłodszy i najstarsi, długotrwale bezrobotni, kobiety po urodzeniu dziecka, osoby bez kwalifikacji zawodowych, samotnie wychowujący dziecko, osób niepełnosprawnych) 4. Duża liczba osób korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej z tytułu bezrobocia (w latach 2012-2014 wzrost o 133 rodziny).
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Intensywny rozwój Starachowickiej Strefy Ekonomicznej, jako narzędzia w tworzeniu nowych miejsc pracy, szczególnie dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. 2. Spadek liczby młodych bezrobotnych na lokalnym rynku pracy wzrost zatrudnialności, jako główny wskaźnik realizacji regionalnych programów operacyjnych Unii Europejskiej w latach 2014-2020. 3. Rewitalizacja społeczna, przestrzenna i gospodarcza Powiatu Starachowickiego.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym wśród zarejestrowanych bezrobotnych. 2. Brak narzędzi systemowej współpracy między Ośrodkami Pomocy Społecznej a Powiatowymi Urzędami Pracy, szczególnie dedykowanych osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalnej. 3. Brak korelacji pomiędzy obszarem edukacji a obszarem rynku pracy.
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
Mocne Strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Szeroka liczba działań realizowanych przez PCPR i OPS na rzecz osób niepełnosprawnych 2. Funkcjonowanie 2 Warsztatów Terapii Zajęciowej. 3. Duża liczba podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych, w szczególności organizacje pozarządowe. 4. Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bariery architektoniczne w urzędach, instytucjach użyteczności publicznej. 2. Brak systemowych rozwiązań dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. 3. Duże ograniczenia transportowe osób niepełnosprawnych zamieszkujące gminy wiejskie. 4. Korzystanie z pomocy społecznej oraz świadczenia rentowe głównym źródłem utrzymania osób niepełnosprawnych.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Maksymalne usamodzielnienie się osób	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykluczenie społeczne.

<p>niepełnosprawnych.</p> <p>2. Wzrost poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych.</p> <p>3. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.</p> <p>4. Wzrost obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, jako główny wskaźnik realizacji regionalnych programów operacyjnych Unii Europejskiej w latach 2014-2020.</p>	<p>2. Bierna aktywność w życiu zawodowym, społecznym.</p> <p>3. Izolowanie się osób niepełnosprawnych od społeczeństwa.</p> <p>4. Pogorszenie warunków życia rodzin.</p>
RODZINA I DZIECKO	
Mocne Strony	Słabe strony
<p>1. Funkcjonowanie 93 rodzin zastępczych na terenie powiatu .</p> <p>2. Funkcjonowanie 3 rodzinnych domów dziecka.</p> <p>3. Zmniejszająca się liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.</p> <p>4. Dostępna oferta szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze i dla istniejących już rodzin zastępczych.</p> <p>5. Dostateczny dostępność do placówek oświatowych.</p> <p>6. Dobra dostępność specjalistów w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.</p>	<p>1. Wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tytułu ubóstwa.</p> <p>2. Niewystarczająca liczba specjalistów do pracy z rodziną.</p> <p>3. Brak ośrodka terapii rodzin.</p> <p>4. Migracje zagraniczne rodziców.</p> <p>5. Występowanie zjawiska bierności społecznej wobec zjawisk negatywnych (przemoc, alkoholizm, narkomania itp.).</p> <p>6. Brak kompleksowej terapii rodzin w przypadku pojawiających się problemów.</p> <p>7. Pogarszająca się sytuacja życiowa rodzin z powodu ubóstwa i bezrobocia.</p> <p>8. Brak wystarczających środków finansowych na pomoc rodzinom.</p> <p>9. Zbyt mała liczba asystentów rodzinnych.</p> <p>10. Duża liczba dzieci niedożywionych na terenie powiatu.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>1. Rozwój rodzinnych form opieki nad dzieckiem.</p> <p>2. Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia dziecka i rodziny.</p> <p>3. Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu rodzin.</p> <p>4. Wzrost, jakości usług skierowanych do dziecka i rodziny poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników oraz permanentne dostosowywanie tych usług do potrzeb dziecka i rodziny.</p> <p>5. Zwiększanie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych w obszarze pomocy i wsparcia dziecka i rodziny i młodzieży.</p>	<p>1. Brak zabezpieczonych środków finansowych na realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny.</p> <p>2. Wzrost liczby rodzin zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.</p> <p>3. Wzrost liczby dzieci o specjalnych i specjalistycznych potrzebach edukacyjnych.</p> <p>4. Uzależnienie rodzin od wsparcia pomocy społecznej.</p>
SENIORZY	

Mocne Strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Działalność organizacji społecznych skierowanych do osób starszych (Kluby Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku, PCK). 2. Funkcjonowanie 2 Domów Pomocy Społecznej oraz Domu Opieki dla Osób Starszych „HELENA 3. Podejmowanie licznych działań na rzecz osób starszych przez OPS (Wigilie, Dzień Seniora). 4. Upowszechnienie wiedzy na temat procesu starzenia się i jego konsekwencji – profilaktyka starzenia. 5. Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno, -dwupokoleniową. 2. Zwiększający się udział osób w wieku poprodukcyjnym na terenie powiatu. 3. Duża liczba osób starszych korzystająca z pomocy OPS na terenie powiatu. 4. Brak zintegrowanego systemu wspierania (m.in. w zakresie przepływu informacji) dla osób starszych w powiecie. 5. Brak systemu wykorzystania potencjału osób starszych na rzecz własnego środowiska.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostrzeżenie problematyki osób starszych przez samorząd lokalny. 2. Przygotowanie do starości poprzez propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia. 3. Przelamywanie stereotypowego myślenia na temat starości. 4. Uwzględnianie potrzeb osób starszych w przepisach prawa. 5. Rozwój organizacji pozarządowych i wolontariatu działających na rzecz osób starszych. 6. Aktywność osób starszych w organizacjach samopomocowych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcjonowanie negatywnego wizerunku osoby starszej w świadomości społecznej i mediach, jako roszczeniowej i oczekującej pomocy. 2. Przedmiotowe traktowanie osób starszych. 3. Brak warunków umożliwiających podjęcie pracy zawodowej przez osoby będące w wieku emerytalnym. 4. Wzrost liczby osób samotnych. 5. Niedostateczne rozpoznanie potrzeb osób starszych. 6. Niski poziom świadczeń emerytalnych i rentowych. 7. Zanik tradycyjnych rodzin wielopokoleniowych. 8. Ograniczenie opieki nad seniorami przez członków rodziny.

V. Kierunki rozwoju powiatu

5.1 Misja i wizja Powiatu Starachowickiego w sferze społecznej

MISJA

Powiat Starachowicki dąży do poprawy warunków życiowych mieszkańców poprzez wsparcie rodziny, mieszkańców w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym i kształtowanie warunków zrównoważonego rozwoju.

WIZJA

Powiat Starachowicki obszarem o dużej atrakcyjności społecznej i aktywności obywatelskiej, bezpiecznym miejscem zamieszkania, pracy i edukacji, ze sprawnym i zintegrowanym systemem wsparcia dla mieszkańców

5.2 Identyfikacja obszarów strategicznych

Kolejnym etapem w tworzeniu Strategii jest wyróżnienie głównych obszarów strategicznych. To zadanie pozostaje istotne głównie z tego względu, iż na tej podstawie opracowane zostaną również cele operacyjne oraz działania. Pomocna w tym kontekście będzie przeprowadzona wcześniej diagnoza społeczna Powiatu Starachowickiego oraz analiza SWOT, które to pozwoliły uchwycić obszary deficytowe w rozwoju powiatu, wymagające wsparcia ze strony samorządu powiatu.

Rodzina odgrywa kluczową rolę w procesie socjalizacji i wychowania przyszłych pokoleń, stąd też jednym z podstawowych zadań strategicznych jest **wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem**. Pełni ona szereg funkcji, zarówno wobec swoich członków, jak również wobec szerszych organizacji społecznych. Realizowanie polityki społecznej musi zatem uwzględniać potrzeby członków tej specyficznej mikrostruktury społecznej. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem staje się jednym z podstawowych zadań samorządów wszystkich szczebli, w tym również samorządu powiatowego. W zakresie realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej do zadań gminy należy wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej. Powiat natomiast odpowiedzialny jest za organizację pieczy zastępczej, a jego zadania polegają przede wszystkim na zapewnieniu i tworzeniu dzieciom warunków do powstawania oraz działania pieczy zastępczej, rodzin pomocowych, rodzinnych domów dziecka, placówek opiekuńczo-

wychowawczych oraz prowadzenie szkoleń w tym obszarze. Powiaty organizują także wsparcie osobom usamodzielnianym, które opuszczają rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne. Z uwagi na kompetencje gminy i powiatu w zakresie wsparcia rodziny oraz rudymetarność zadań rodziny głównie w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczej wyodrębnienie osobnego obszary strategicznego określonego, jako Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem wydaje się zabiegiem koniecznym.

Kolejnym istotnym obszarem działań jest **promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy**. Na koniec czerwca 2015 r. stopa bezrobocia wynosiła 12,5% i była niższa o 2,4% w stosunku do stopy z grudnia 2014r., która wynosiła 14,9%. Pomimo stopniowego spadku stopy bezrobocia w powiecie zauważyć można kilka niepokojących zjawisk na rynku pracy, które wymagają działań ze strony władz samorządowych, a w szczególności publicznych służb zatrudnienia. Niepokojący jest fakt, iż największą liczbę osób bezrobotnych stanowią osoby młode w wieku 25-34 lata ok. 31,67% oraz w wieku 35-44 lat - 24,02%. Poza ludźmi młodymi wyróżnić można również szereg innych kategorii osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy staje się jednym z najistotniejszych wyzwań strategicznych. Przy czym poszczególne zadania powinny być skierowane przede wszystkim do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na brak kompetencji społecznych i kwalifikacji zawodowych. W obszar działań strategicznych wpisują się narzędzia ekonomii społecznej umożliwiającej aktywizację społeczno-zawodową, szczególnie tych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji socjalnej.

Mimo, iż kwestia integracji **osób niepełnosprawnych** jest zagadnieniem wielopłaszczyznowym wpisującym się w obszar rynku pracy, ale też wsparcia rodziny, to jednak z uwagi na istotność tej grupy, jej specyfikę potrzeb, ale również kompetencje samorządu powiatowego w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych, obszar ten wymaga wyodrębnienia z szeregu innych kwestii społecznych. Odwołując się do danych zawartych w diagnozie problem ten zajmuje jedno z czołowych miejsc, zaraz po długotrwałej lub ciężkiej chorobie, bezrobociu i ubóstwie, w zestawieniu najczęstszych powodów przyznawania pomocy i wsparcia. Często osoby niepełnosprawne mają utrudnioną pozycję na lokalnym rynku pracy,

przy jednoczesnych deficytach w zakresie dostępu do zatrudnienia wspomaganego. Samorządy stoją, zatem przed wyzwaniem, jakim jest nie tylko zapewnienie odpowiedniego zaplecza dla rehabilitacji zdrowotnej, ale również w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w celu ich pełnej integracji społecznej.

Kolejnym obszarem problemowym zdefiniowanym jako strategiczny dla zrównoważonego rozwoju jest **wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych – profilaktyka i przeciwdziałanie chorobom**. Efektem zmian w strukturze demograficznej jest zmiana wskaźnika obciążenia demograficznego. Wskaźnik ten określa liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W ciągu najbliższej dekady według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego wskaźnik obciążenia będzie rósł i w 2030 roku przekroczy poziom 70 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Prognozowany wzrost liczby osób starszych w strukturze społecznej wymaga już teraz zaplanowania działań dedykowanych osobom starszym i schorowanym.

Reasumujące na podstawie diagnozy oraz analizy SWOT wyróżniono cztery obszary problemowe, które wymagają szczególnego wsparcia w Powiecie Starachowickim. Są to:

- Obszar strategiczny nr 1 OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
- Obszar strategiczny nr 2 REHABILITACJA SPOŁECZNO - ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
- Obszar strategiczny nr 3 OPIEKA NAD LUDŹMI STARSZYMI
- Obszar strategiczny nr 4 AKTYWIZACJA OSÓB BEZROBOTNYCH

5.3 Obszary strategiczne cele operacyjne oraz działania

Obszar strategiczny nr 1 OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINA

Cel operacyjny nr 1 ROZWÓJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Działanie 1 Zwiększenie do 90% opieki w formie rodzinnej pieczy zastępczej

Celem tego działania jest zapewnienie takiej liczby miejsc, aby stale zaspokajać potrzeby w zakresie pieczy zastępczej zgodnie z 3 letnim *Planem rozwoju pieczy zastępczej*. Wskaźnikami za pomocą, których będzie mierzony postęp w realizacji tego zadania będą:

- liczba wychowanków wspartych przez PCPR w instytucjonalnej pieczy zastępczej (wartość na koniec 2014r.: 45)
- liczba wychowanków wspartych przez PCPR w rodzinnej pieczy zastępczej (wartość na koniec 2014r.: 147)
- % wychowanków w rodzinnej pieczy zastępczej (wartość na koniec 2014r.: 77%)

Ideą tego działania jest deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej – przesunięcie akcentów z pieczy instytucjonalnej na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej (rodzinny dom dziecka, rodziny zastępcze zawodowe, niezawodowe, spokrewnione).

Działanie 2 Tworzenie mieszkań chronionych, wspomaganych i pozyskiwanie mieszkań socjalnych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej

Celem tego działania jest wykorzystanie możliwości prowadzących do tworzenia mieszkań chronionych, wspomaganych oraz socjalnych. Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba utworzonych mieszkań chronionych bądź wspomaganych (wartość na koniec 2014r.: 0)
- liczba wychowanków, którzy korzystają z mieszkań chronionych bądź wspomaganych (wartość na koniec 2014r.: 0)
- liczba uzyskanych mieszkań socjalnych przez wychowanków od gmin.

Utworzenie mieszkań chronionych lub wspomaganych zależy przede wszystkim od posiadanych środków finansowych przez Powiat Starachowicki i Gminy, a także możliwości uzyskania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych. Powiat będzie wspierał wychowanków w uzyskaniu mieszkań socjalnych w gminach.

Działanie 3 Szkolenia dla osób prowadzących rodziny zastępcze

Celem tego działania jest zwiększanie kwalifikacji wychowawczych rodzin zastępczych poprzez realizację szkoły dla rodziców i warsztatów specjalistycznych. Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób prowadzących rodziny zastępcze (wartość na koniec 2014r.: 1)
- liczba osób biorąca udział w szkoleniach (wartość na koniec 2014r.: 11)

Wskaźniki te będą pokazywać tendencje w rozwoju pieczy zastępczej oraz doskonalenie kadr rodzin zastępczych.

Działanie 4 Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze

Celem działania jest wyszkolenie takiej liczby kandydatów, która będzie „zapleczem” dla rodzin zastępczych zgodnie z 3 letnim Planem w tym zakresie. Ideą tego działania jest zachęcenie jak największej liczby osób do prowadzenia zawodowej pieczy zastępczej. Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe (wartość na koniec 2014r.: 0)
- liczba osób przeszkolonych w celu uzyskania kwalifikacji na prowadzenie rodziny zastępczej (wartość na koniec 2014r.: 0)

Planowane jest minimum 1 szkolenia dla kandydatów w ciągu roku.

Cel operacyjny nr 2 ROZWÓJ PORADNICTWA SPECJALISTYCZNEGO

Działanie 5 Poradnictwo prawne i psychologiczne dla mieszkańców Powiatu Starachowickiego

Celem działań będzie dążenie do zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie porad prawnych i psychologicznych. Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba udzielonych porad prawnych (wartość na koniec 2014r.: 116),
- liczba udzielonych porad psychologicznych (wartość na koniec 2014r.: 426).

Działanie 6 Działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży

Celem tego działania jest objęcie jak najszerszych grup dzieci i młodzieży szeroko rozumianą profilaktyką. Działania specjalistyczne to: profilaktyka wskazująca (kierowana do grup ryzyka)

i selektywna (kierowana do osób zagrożonych). Działania podejmowane w Strategii będą obejmowały również profilaktykę uniwersalną (skierowaną do wszystkich) np. kampanie, programy, akcje profilaktyczne np. w szkołach, itp. Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi specjalistycznymi przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną (wartość na koniec 2014r.: 338)
- liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi uniwersalnymi przez Gminy/Policję.

Cel operacyjny nr 3 PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Działanie 7 Prowadzenie punktów konsultacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Celem tego działania jest zapewnienie pomocy osobom potrzebującym poprzez funkcjonowanie na terenie powiatu gminnych punktów konsultacyjnych i jednego powiatowego punktu konsultacyjnego. Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób korzystająca z pomocy punktu konsultacyjnego prowadzonego przez PCPR (wartość na koniec 2015r.: 33),
- liczba osób korzystających z pomocy punktów konsultacyjnych w gminach (wartość na koniec 2014r.: 616).

Działanie 8 Pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w ramach działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej

Celem działania jest dotarcie i udzielenie profesjonalnej pomocy jak największej liczbie osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Wskaźnik monitorujący ten cel to:

- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, którym udzielono pomocy w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej (wartość na koniec 2014r.: 360).

Działanie 9 Wdrażanie przez PCPR programu dla sprawców przemocy

Celem jest zachęcenie sprawców przemocy i umożliwienie im udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym. Program ten zmierza do minimalizacji stosowania przemocy przez nich w przyszłości. PCPR współdziała w tym zakresie z sądami, prokuraturą, policją i zespołami

interdyscyplinarnymi w gminach. Realizacja tego Programu rozpocznie się w 2016 roku. Wskaźnik monitorujący ten cel to:

- liczba sprawców przemocy objętych programem korekcyjno-edukacyjnym (pierwszy pomiar na koniec 2016r.),
- liczba sprawców, którzy ukończyli program korekcyjno-edukacyjny (pierwszy pomiar na koniec 2016r.).

Działanie 10 Koordynacja działań Zespołów Interdyscyplinarnych

Celem jest wypracowanie najlepszych praktyk działalności Zespołów Interdyscyplinarnych poprzez wymianę doświadczeń i wypracowanie wspólnych standardów. Osiągnięcie tego celu odbywać się będzie poprzez wspólne spotkania organizowane przez PCPR.

Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba przeprowadzonych spotkań zespołów interdyscyplinarnych w gminach (wartość na koniec 2015r.: 79).
- liczba wspólnych spotkań Zespołów Interdyscyplinarnych organizowanych przez PCPR (wartość na koniec 2015r.: 2).

Obszar 2 REHABILITACJA SPOŁECZNO – ZAWODOWA **OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

Cel operacyjny nr 4 REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Działanie 11 Dofinansowanie do podjęcia działalności gospodarczej

Celem tego działania jest aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. Dofinansowanie jest przyznawane osobie niepełnosprawnej zarejestrowanej w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna albo poszukująca pracy i niepozostająca w zatrudnieniu. Wskaźnik przedstawiający postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób, która skorzystała z dofinansowania na podjęcie działalności gospodarczej (wartość na koniec 2014r.: 7).

Działanie 12 Dofinansowanie stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej

Celem jest tworzenie stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych. Dofinansowanie może dotyczyć:

- wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej,
- adaptacji pomieszczeń zakładu pracy dla potrzeb osób niepełnosprawnych, w szczególności poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla tych osób, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności,
- adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy,
- zakupu i autoryzacji oprogramowania na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności,
- szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych.

Wskaźnik przedstawiający postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba dofinansowanych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych (wartość na koniec 2014r.: 9).

Działanie 13 Rozwój Powiatowego Zakładu Aktywności Zawodowej w Stykowie

Celem działania jest wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych poprzez dalszy rozwój Powiatowego Zakładu Aktywności Zawodowej w Stykowie. Cel będzie osiągnięty poprzez realizację projektu rewitalizacji z dofinansowaniem zewnętrznym. Planowana jest kompleksowa modernizacja obecnych budynków, obiektów i zagospodarowanie terenu. Obecnie w PZAZ realizowane są usługi pralnicze, rękodzieło artystyczne (pamiątkarstwo) i usługi stolarskie. Po rewitalizacji przewiduje się zwiększenie świadczonych usług (np. gastronomiczne, turystyczne).

Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba rodzajów usług świadczonych przez PZAZ (wartość na koniec 2014r.: 3),
- liczba osób zatrudnionych w PZAZ (wartość na koniec 2014r.: 70, w tym 50 osób niepełnosprawnych).

Cel operacyjny nr 5 REHABILITACJA SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Działanie 14 Likwidacja barier w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych

Celem tego działania jest poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych w życiu społecznym poprzez likwidację barier. Wskaźnik przedstawiający postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób, która otrzymała dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się (wartość na koniec 2014r.: 80).

Działanie 15 Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych

Celem tego działania jest poprawa zdrowia osób niepełnosprawnych i ich aktywizacja społeczna. Wskaźnik przedstawiający postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób, która otrzymała dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego (wartość na koniec 2014r.: 137).

Działanie 16 Funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ)

Celem tego działania jest utrzymanie działalności dwóch Warsztatów Terapii Zajęciowej na terenie powiatu wraz z racjonalnym wykorzystaniem liczby miejsc. Wskaźnik przedstawiający postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w Warsztatach Terapii Zajęciowej (wartość na koniec 2014r.: 75).

Cel operacyjny nr 6 WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Działanie 17 Wspieranie instytucjonalnych form działających na rzecz osób niepełnosprawnych

Celem działania jest zwiększanie możliwości rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy typu C dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w tym osób z autyzmem) oraz wsparcie dla placówek już istniejących tj. Środowiskowego Domu Samopomocy (Starachowice, ul. Reja) i Świetlicy Terapeutyczno-Integracyjnej Pobytu Dziennego dla Osób Niepełnosprawnych (Starachowice, ul. Moniuszki).

Wskaźnik przedstawiających realizację tego celu:

- liczba Ośrodków Wsparcia Dziennego, świetlic, ŚDS i innych form wsparcia osób niepełnosprawnych (wartość na koniec 2014: 2)
- liczba osób objętych wsparciem (wartość na koniec 2015: 96).

Działanie 18 Wspieranie przez samorzady organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych

Celem jest wspieranie organizacji pozarządowych przez gminy i powiat poprzez udzielanie dotacji na realizację działań aktywizacyjnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych, które skorzystały ze wsparcia powiatu i gmin (wartość na koniec 2014r.: 8),
- wysokość środków uzyskanych z gmin i powiatu przez stowarzyszenia na rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych
- liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały ze wsparcia organizacji pozarządowych (wartość na koniec 2014r.: 1679).

Obszar 3 OPIEKA NAD SENIORAMI

Cel operacyjny nr 7 ROZWÓJ INSTYTUCJONALNEJ POMOCY DLA SENIORÓW

Działanie 19 Funkcjonowanie Domów Pomocy Społecznej (DPS)

Celem jest zapewnienie osobom potrzebującym miejsc w Domach Pomocy Społecznej poprzez utrzymanie funkcjonowania dwóch Domów Pomocy Społecznej na terenie powiatu. Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób przebywająca w Domach Pomocy Społecznej na terenie powiatu (wartość na koniec 2014r.: 201),
- liczba osób objętych pomocą w innych instytucjonalnych formach wsparcia (wartość na koniec 2014r. wg danych GUS: 105)

Cel operacyjny nr 8 WSPIERANIE SENIORÓW

Działanie 20 Wspieranie działań skierowanych dla seniorów

Celem tego działania jest rozwój różnych form aktywności dla seniorów. Warto zwrócić uwagę, że ponad 20% mieszkańców powiatu to seniorzy. Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu to:

- liczba osób działających w Klubach Seniora na terenie powiatu (wartość na koniec 2014r. wg danych GUS: 150),
- liczba osób uczestniczących w zajęciach Uniwersytetu Trzeciego Wieku (wartość na koniec 2014r.: 453¹⁶, w tym stałych studentów 280,

¹⁶ Liczba słuchaczy w roku akademickim 2013/14

- Liczba osób biorących udział w różnych formach aktywności seniorów np. SENIOR WIGOR, Rada Seniorów (Starachowice) - (wartość na koniec 2014r.:25¹⁷).

Działanie 21 Organizacja wysokiej jakości usług opiekuńczych dla seniorów

Celem tego działania jest zapewnienie przez gminy usług opiekuńczych dla seniorów. Wskaźnik przedstawiający postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi (wartość na koniec 2014r.: 208).

Obszar 4 AKTYWIZACJA OSÓB BEZROBOTNYCH

Cel operacyjny nr 9 ROZWÓJ EKONOMII SPOŁECZNEJ

Działanie 22 Funkcjonowanie Klubów Integracji Społecznej (KIS)

Celem tego działania jest aktywizacja zawodowa osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w formie Klubów Integracji Społecznej.

Wskaźnik przedstawiający postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób wspartych w ramach KIS (wartość na koniec 2014r.: 131).

Działanie 23 Rozwój spółdzielni socjalnych

Celem w tym działaniu jest utworzenie spółdzielni socjalnej powołanej przez dwa podmioty: Miasto Starachowice i Powiat Starachowicki. Jej działalność ma się przyczynić do aktywizacji osób bezrobotnych, w tym także osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Obecnie na terenie powiatu funkcjonują dwie spółdzielnie socjalne:

- w Starachowicach (Spółdzielnia Socjalna Agawa, która m.in. prowadzi Bar Miś),
- w Mircu (Spółdzielnia Socjalna „Motopiask”- branża samochodowa).

Działanie to będzie monitorowane poprzez wskaźnik:

- liczba spółdzielni socjalnych funkcjonujących na terenie powiatu (wartość na koniec 2014r.: 2).

---

¹⁷ Liczba członków Rady Seniorów

Cel operacyjny nr 10 AKTYWIZACJA OSÓB BEZROBOTNYCH

Celem jest zmniejszenie liczby osób bezrobotnych poprzez ich aktywizację przy pomocy następujących instrumentów Powiatowego Urzędu Pracy:

- zasiłki (działanie 24)
- staże (działanie 25)
- szkolenia (działanie 26).

Działanie 24 Wspieranie osób bezrobotnych przez PUP poprzez przyznawanie zasiłków

Wskaźniki przedstawiające postępy we wdrażaniu tego celu:

- liczba osób bezrobotnych ogółem (wartość na koniec 2014r.: 5527),
- liczba osób bezrobotnych, którym przyznano zasiłki dla osób bezrobotnych (wartość na koniec 2014r.: 1994),
- procent osób, którym przyznano zasiłek do ogółu liczby osób bezrobotnych (wartość na koniec 2014r.: 36,05%).

Działanie 25 Wspieranie osób bezrobotnych przez PUP poprzez organizację staży

Działanie to będzie monitorowane poprzez następujący wskaźnik:

- liczba osób bezrobotnych, które zostały skierowane na staż (wartość na koniec 2014r.: 717).

Działanie 26 Wspieranie osób bezrobotnych poprzez szkolenia

Ustalamy następujące wskaźniki dla tego działania:

- liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach (wartość na koniec 2014r.: 160),
- kwota środków przeznaczona na wspieranie osób bezrobotnych poprzez usługę szkoleniową (wartość na koniec 2014r.: 379 503,42 zł),
- liczba osób, która otrzymała zatrudnienie lub rozpoczęła własną działalność gospodarczą (po odbyciu szkoleniu) - wartość na koniec 2014r.: 72.

VI. Zarządzanie realizacją strategii

We wprowadzaniu w życie poszczególnych celów czynnie uczestniczyć będą wszystkie podmioty realizujące zadania Powiatu w zakresie pomocy społecznej. Koordynatorem Strategii będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach. Ponadto, w realizacji Strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji:

1. Powiatowego Urzędu Pracy;
2. Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Starachowicach;
3. Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starachowicach;
4. Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku;
5. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodach;
6. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mircu;
7. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowie;
8. Komendy Powiatowej Policji w Starachowicach;
9. Organizacji społecznych i innych instytucji i placówek.

Do najważniejszych programów i narzędzi służących wdrożeniu Strategii należy zaliczyć:

- powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- program Powiat dla Niepełnosprawnych,
- gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii,
- powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej,
- programy i projekty związane z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu, bezrobociu i aktywizacją zawodową mieszkańców, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Działania określone w niniejszej Strategii mogą być realizowane na różnych poziomach - począwszy od samodzielnej realizacji działania przez PCPR lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską, aż po zlecenie realizacji zadań publicznych podmiotom zewnętrznym w trybie określonym przepisami prawa. Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami Strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego Strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celu głównego Strategii.

Koordinatorzy strategii

Do każdego obszaru strategicznego przypisany został koordynator główny, który będzie odpowiadał za jego realizację. Zadaniem Dyrektora PCPR-u jest zebranie danych monitoringu i ewaluacji w jeden dokument i przedstawienie Zarządowi Powiatu i Radzie Powiatu.

Obszar 1 - Opieka nad dzieckiem i rodziną - Koordynator obszaru - Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach

Obszar 2 - Rehabilitacja społeczno - zawodowa osób niepełnosprawnych - Koordynator obszaru - Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach

Obszar 3 - Opieka nad seniorami - Koordynator obszaru - Kierownik Zespołu ds. Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego w Starachowicach

Obszar 4 - Aktywizacja osób bezrobotnych – - Koordynator obszaru - Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Starachowicach

6.1 Źródła finansowania

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Starachowickim” obejmują lata 2016-2022, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągle zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- Środki własne pochodzące z budżetu powiatu, gmin wchodzących w skład Powiatu Starachowickiego ;
- Środki przekazane powiatowi z budżetu państwa (dotacje);
- Środki funduszy krajowych (PFRON);
- Środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).
- Inne dotacje, granty i programy.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie

jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność. Źródła finansowania winny być również przedmiotem dogłębnej analizy podczas przygotowywania corocznej oceny stopnia jej realizacji.

6.2 Terminy realizacji

Termin realizacji wyznaczonych celów strategicznych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Starachowickim wyznaczono na lata **2016 – 2022**. Zarówno wyznaczone cele operacyjne jak i działania są zaplanowane długoterminowo i są powiązane z nowym okresem programowania na lata 2014- 2020. W miarę posiadanych środków finansowych, jak również pozyskiwania funduszy z Unii Europejskiej poszczególne zaplanowane działania będą realizowane sukcesywnie.

6.3 Komunikacja społeczna i promocja

Informacja na temat realizacji Strategii będzie przekazywana mieszkańcom w sposób ciągły:

- na sesjach Rady Powiatu,
- w Biuletynie Informacji Publicznej,
- na stronie internetowej PCPR,

Realizacja Strategii musi opierać się na właściwym odbieraniu informacji zwrotnej, tak, aby móc dobrze ją modyfikować. Celem działań informacyjnych będzie:

- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych UE dla wszystkich grup docelowych,
- zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie Strategii w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych, poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak: internet, poczta elektroniczna, w celu usprawnienia komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Strategii.

Realizacji polityki informacyjnej służyć mają następujące instrumenty:

- konferencje, seminaria, wykłady, warsztaty, prezentacje propagujące informacje o możliwościach wykorzystania środków unijnych,
- wizytacje projektów, ekspozycje projektów – mogą stanowić skuteczne metody prezentacji osiągnięć w zakresie realizacji inicjatyw z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej, a także informacje o projektach oraz ich promocja przez beneficjentów,
- współpraca z mediami.

6.4 Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych. Podstawowym celem wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji dotyczących przedsięwzięć planowanych do realizacji.

Proces monitoringu będzie służył identyfikacji osiągniętych wskaźników i rezultatów oraz porównanie ich zgodności z założeniami Strategii. Do oceny i obserwacji wdrażanych działań i zaplanowanych celów w Strategii przydatne nam będą wskaźniki monitoringowe. W tym celu, aby móc jasno określić stopień efektywności realizacji strategii, dla każdego celu wyznaczono wskaźniki oceny efektywności jego realizacji. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Strategii. Głównym zadaniem jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko, jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także, jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- Identyfikacja słabych i mocnych stron,
- Oszacowanie możliwości i ograniczeń,
- Usprawnienie zarządzania,
- Wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działań,
- Korekta,

- Wsparcie alokacji zasobów finansowych,
- Ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- Działania programów,
- Wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów,
- Wpływu na problemy, do których odnoszą się programy,
- Wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania nowych programów,
- Identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Wnioski z ewaluacji i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii. Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Realizacja poszczególnych działań będzie przedstawiana w sprawozdaniach poszczególnych jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, w tym w sprawozdaniu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starachowicach przedkładanym co dwa lata Radzie Powiatu Starachowickiego.

Zakończenie

Rzeczywistość społeczna, w której żyjemy, nieustannie się zmienia i wyzwaniem pozostaje umiejętność sprawnego w niej funkcjonowania. Wciąż stawia ona przed wspólnotą lokalną nowe problemy do rozwiązania oraz sprawia, że raz przyjęte sposoby radzenia sobie z nimi należy wciąż aktualizować. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Starachowickim na lata 2016-2022 to właśnie narzędzie służące do efektywnego adaptowania działań na poziomie powiatu do dynamiki życia wokół nas na różnych poziomach – społecznym, demograficznym, politycznym, gospodarczym czy ekonomicznym. Niniejszy dokument ma w założeniu pełnić rolę kierunkowskazu dla działań realizowanych przez Powiat Starachowicki w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. Opiera się on na pogłębionej analizie wyzwań stojących przed wspólnotą lokalną i wyznacza zintegrowane mechanizmy działania, dzięki którym wyzwaniom tym można sprostać. W efekcie dostarcza narzędzi do wzmacniania kondycji powiatu i podnoszenia, jakości życia jego mieszkańców.

Spis tabel

Tabela 1: Liczba ludności w gminach Powiatu Starachowickiego w latach.....	16
Tabela 2: Zmiany wskaźnika obciążenia demograficznego w latach 2011-2014.....	17
Tabela 3: Ruch naturalny w powiecie starachowickim w latach 2010-2014.....	17
Tabela 4: Migracje na pobyt stały wewnętrzny i zagraniczny w poszczególnych latach na terenie Powiatu Starachowickiego	18
Tabela 5: Analiza wybranych wskaźników dotyczących ludności dla powiatów Województwa Świętokrzyskiego	19
Tabela 6: Liczba osób bezrobotnych na terenie Powiatu Starachowickiego w poszczególnych gminach w latach 2012-2014	24
Tabela 7: Liczba placówek oraz dzieci uczęszczających do nich na terenie gmin Powiatu Starachowickiego	29
Tabela 8: Liczba wydanych orzeczeń w latach szkolnych 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014.	31
Tabela 9: Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów w podziale na przyczyny	32
Tabela 10: Liczba przestępstw na terenie powiatu starachowickiego w latach 2012-2014.....	33
Tabela 11: Świadczenia w pomocy społecznej w latach 2012-2014	35
Wykres 12: Liczba realizowanych kontraktów socjalnych na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2012-2014	35
Tabela 13: Zasoby kadrowe pomocy społecznej na terenie Powiatu Starachowickiego stan na 31.08.2015r.....	37
Tabela 14: Liczba osób i rodzin korzystająca z pomocy OPS z tytułu bezrobocia w latach 2012-2014.....	39
Tabela 15: Liczba osób i rodzin korzystająca z pomocy OPS z tytułu ubóstwa w latach 2012-2014.....	40
Tabela 16: Liczba mieszkańców Domów Pomocy Społecznej w Powiecie Starachowickim w latach 2013-2014	41
Tabela 17: Zestawienie średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w Domach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2013 - 2014.....	42
Tabela 18: Wydatkowanie środków PFRON przez PCPR na rehabilitację społeczną w latach 2011 - 2014.....	44
Tabela 19: Liczba osób i rodzin korzystająca z pomocy OPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	47
Tabela 20: Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie Powiatu Starachowickiego stan na dzień 31.12.2014r.	51
Tabela 21: Liczba rodzin korzystająca z pomocy OPS z tytułu alkoholizmu, przemocy, zdarzeń losowych, kryzysowych, trudności po opuszczeniu zakładów karnych	52
Tabela 22: Analiza SWOT	62

Spis wykresów

Wykres 1: Liczba ludności Powiatu Starachowickiego w latach 2010-2014	16
Wykres 2: Ludność Powiatu Starachowickiego w podziale na grupy wiekowe w latach 2010-2014	16
Wykres 3: Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Powiecie Starachowickim w latach 2010- 2014	21
Wykres 4: Liczba podmiotów ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim	22
Wykres 5: Bezrobocie rejestrowane w Powiecie Starachowickim w latach 2010 -2014	24
Wykres 6: Liczba osób bezrobotnych Powiatu Starachowickiego w podziale na wiek w latach 2010-2014	25
Wykres 7: Liczba osób bezrobotnych na terenie powiatu starachowickiego ze względu na okres pozostawania bez pracy	26
Wykres 8: Liczba osób zarejestrowanych bezrobotnych ze względu na wykształcenie w latach 2010-2014.....	26
Wykres 9: Liczba osób bezrobotnych z terenu Powiatu Starachowickiego będących w trudnej sytuacji na rynku pracy	27
Wykres 10: Liczba osób bezrobotnych z gmin Powiatu Starachowickiego będących w trudnej sytuacji na rynku pracy	27
Wykres 11: Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gmin Powiatu Starachowickiego w latach 2011-2014	28
Wykres 12: Liczba uczniów z terenu Powiatu Starachowickiego w poszczególnych placówkach w latach 2011-2013.....	29
Wykres 13: Liczba dzieci w wieku przedszkolnym uczęszczająca do przedszkoli/punktów przedszkolnych na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2010-2012.....	30
Wykres 14: Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności na terenie powiatu starachowickiego w latach 2010-2013.....	31
Wykres 15: Liczba przestępstw na terenie Powiatu Starachowickiego w latach 2012-2014 ..	33
Wykres 16: Powody udzielania pomocy i wsparcia (wg liczby rodzin korzystających)	38
Wykres 17: Liczba rodzin korzystająca z pomocy ośrodków pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w latach 2012 -2014.....	39
Wykres 189: Liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej.....	41
Wykres 19: Liczba wniosków złożonych na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych w stosunku do liczby korzystających z wsparcia.	43
Wykres 20: Wydatkowanie środków PFRON przez PCPR na rehabilitację społeczną w latach 2011 - 2014.....	44
Wykres 21: Liczba rodzin korzystających z pomocy z tytułu niepełnosprawności.....	46
Wykres 22: Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2012-2014	51
Wykres 23: Liczba osób korzystająca z pomocy OPS z tytułu alkoholizmu, przemocy, zdarzeń losowych, kryzysowych, trudności po opuszczeniu zakładów karnych	53

Wykres 24: Liczba osób i firm korzystających ze wsparcia Starostwa Powiatowego w latach 2013- 2014.....	59
Wykres 25: Liczba osób biorąca udział w projektach systemowych realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej w roku 2014	60

Spis map

Mapa nr 1: Mapa Powiatu Starachowickiego.....	13
Mapa nr 2: Struktura podmiotów ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim.	22

Spis zdjęć

Zdjęcie nr 1: Spotkanie osób zaangażowanych w tworzenie SRPS w Powiecie Starachowickim na lata 2016 – 2022 Fot: PCPR Starachowice 20 sierpnia 2015r.	5
Zdjęcie nr 2: Spotkanie Zespołu Ekspertów sierpień 2015r. Fot. PCPR w Starachowicach.....	12